

Direktor Gregor Klančnik

Iskanje izhoda iz krize

V članku »Povezovanje železarn SRS«, objavljenem v našem listu oktobra 1966, sem našo delovno skupnost seznanil z zasnovami združevanja dela in poslovanja slovenskih železarn Jesenice, Ravne in Štore.

Med tem časom so bile te zamisli v glavnem nekje več, nekje manj že dosežene. V zvezi s poglobljanjem v gospodarsko reformo pa je nastala nova situacija, ki v poslovno tehničnem sodelovanju нареkuje nov, kvalitetnejši pristop h koncentraciji sredstev ter delovno ustvarjalne sposobnosti.

Gibanje realizacije naše železarne v letošnjem letu, ki neposredno vpliva na višino naših osebnih dohodkov, nam povzroča skrbi in nihče ni nezainteresiran za izhod iz te krize. Poslovni rezultat tretjega četrtletja, ki je bil predmet obravnave delavskega sveta podjetja 10. novembra 1967, nam kaže konstantno zniževanje proizvodno poslovnega obsega, upadanje mesečne realizacije pa je tako občutno, da je podjetje že prišlo na rob svoje poslovne rentabilnosti. Računano na dejansko realizirane osebne dohodke, brez upoštevanja povečanja zalog in porasta dolžnikov, smo z obračunanimi osebnimi dohodki bruto za okrog 4,2 milijona N din prekoračili po pravilniku o delitvi predpisane osebne dohodke. Proizvodnja oziroma prodaja naših izdelkov kljub trdnim sklepom in sprejetim obveznostim oktobra in novembra ne kaže nobenih znakov izboljšave. To pomeni, da še ni na vidiku možnost za stabilizacijo poslovanja in ponovno povečevanje osebnih dohodkov. Delavci pri strojih in napravah, ki ste pripravljeni po jasnih navodilih pridno ustvarjati, nas upravičeno sprašujete, kaj moramo izvršiti, da bomo premagali zahteve gospodarske reforme in prepričani ste pri tem, da rešitev ni v vaših rokah, temveč domena strokov-

no vodstvenega sestava. Ne čudim se, saj je vam in vašim družinam ogrožena življenjska eksistenca, če ste pri tem že delno izgubili zaupanje, da bomo nalogo sami uspešno rešili. Že se namreč slišijo glasovi: »Obrnite se na kogarkoli, samo da nam bo zasiguran kruh danes in jutri.«

Odgovorni delavci od direktorja, članov kolegija, vodij sklopov obratov in služb, do obratovodij in oddelkovodij smo pred težko in zelo odgovorno nalogo, od katere rešitve je odvisna prosperiteta Raven kot industrijskega kraja. Pred kratkim nas je naš holandski partner seznanil, da je tam poznana železarna plemenitega jekla pri Utrechtu šla v konkurs. Čeprav je zgodovina kriz tudi v naši dolini pustila žalostne spomine, nočem reči, da tudi nas lahko

(Nadaljevanje na 3. strani)

Z zasedanja delavskega sveta

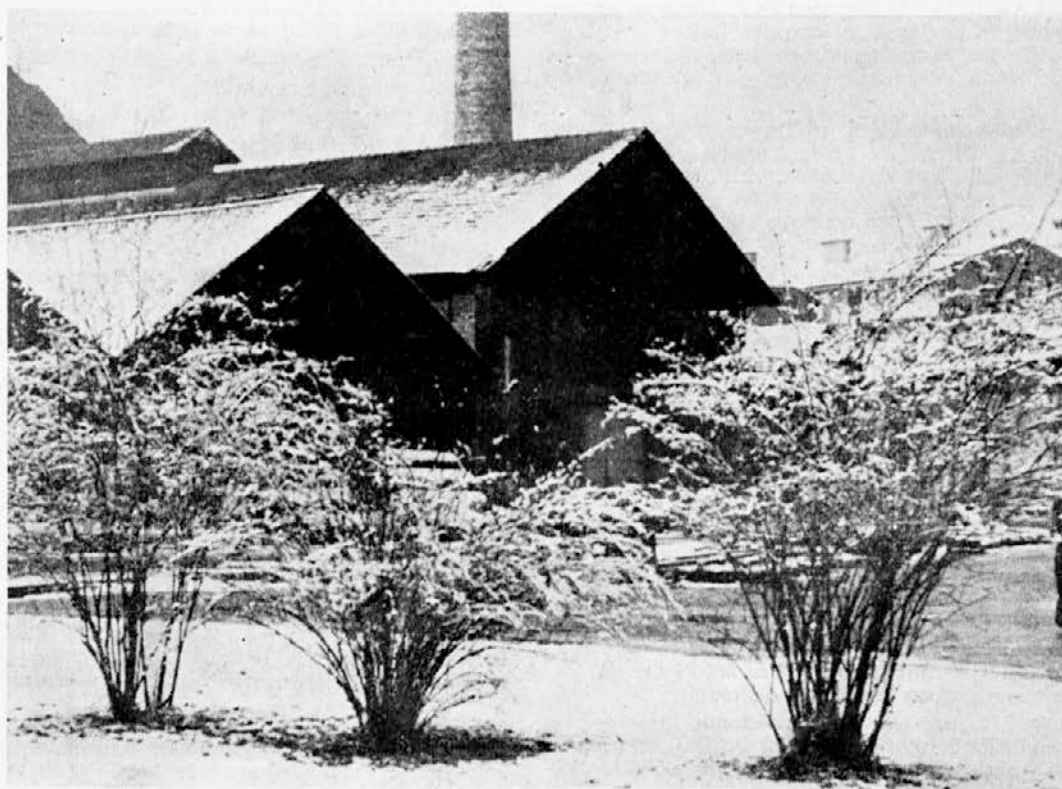
Na zasedanju meseca novembra letos je delavski svet obravnaval poročilo o poslovanju železarne v devetih mesecih letos vključno z ugotovljenim finančnim rezultatom in potrdil kontinuiran popis zalog materiala razreda 3, predlog za odobritev bonifikacij, predlog za razširitev števila podpisnih pooblaščenec, predlog za prodajo stanovanj in predlog sprememb na osnovnih sredstvih. Krajši izveček iz celotnega poročila je bil članom delavskega sveta dostavljen že pred zasedanjem. Zato je bil podrobneje obrazložen le tisti del poročila,

ki se nanaša na doseženo realizacijo, finančni rezultat in ukrepe, ki naj bi jih za izboljšanje poslovanja izvedli v železarni v zadnjem četrtletju letošnjega leta. Povedano je bilo, da je odnos med doseženo blagovno proizvodnjo in realizacijo v določenem nesorazmerju. Eksterna realizacija je bila dosežena s 77 %, v primerjavi z istim obdobjem lani pa s 83,3 %. Tudi produktivnost je proti lanskemu nižja za 6,1 %. Na tako stanje je letos vplivalo več vzrokov. Znižan je bil obseg proizvodnje v li-

(Nadaljevanje na 6. strani)

IZ VSEBINE

Naša prodaja v letošnjem in prihodnjem letu — Z letne konference ZMS — Sklepi upravnega odbora — Strokovna posvetovanja in raziskave — Železarna Zenica je praznovala 75 let obstoja — Tehnične izboljšave — Prešernova družba vabi — Kulturna kronika — Zlata poroka v študijski in še kaj — Športne vesti

Analiza osebnih dohodkov za OKTOBER 1967

Delovna enota	Izplačani OD	OD po enotah in ceniku del	Dodatek za stalnost	Ostalo	OD po uspehu DE	Povprečni OD	
						okt. 1966	okt. 1967
Topilnica	217.334,59	164.569,32	10.861,77	10.934,25	30.969,25	902,89	859,03
Livarna	324.252,00	262.291,38	19.512,14	10.267,04	32.181,44	881,29	720,56
Valjarna	239.594,02	189.613,53	11.685,26	7.782,09	30.513,14	889,98	809,44
Kovačnica	166.130,63	131.506,62	9.500,83	5.278,10	19.845,08	917,32	794,88
Termična obdelava	47.382,36	34.615,25	2.135,69	3.063,95	7.567,47	864,27	776,76
Mehanska obdelava	448.169,04	334.076,11	23.114,77	23.114,77	67.863,50	860,17	789,03
Vzmetarna	51.692,51	39.589,88	2.996,91	2.574,76	6.530,96	843,07	771,53
Jeklovlek	28.126,41	21.553,53	1.307,67	1.658,13	3.607,08	795,91	721,19
Energetski obrat	82.939,98	65.279,38	3.807,61	4.365,95	9.487,04	846,89	775,14
Strojni remont	151.241,87	123.306,83	7.375,25	6.688,14	13.871,65	869,71	787,72
Elektro remont	98.207,48	80.099,06	4.274,12	4.906,35	8.927,95	865,14	804,98
Gradbeni remont	43.897,43	37.612,22	2.971,55	1.913,98	1.399,68	830,04	719,63
Promeč	80.699,92	66.611,16	4.247,04	895,60	8.946,12	843,36	761,32
OTKR	166.012,25	126.408,30	8.816,49	11.340,74	19.446,72	855,89	772,15
Uprava	288.866,11	222.920,32	17.283,19	14.926,63	33.735,97	862,67	762,18
CELO PODJETJE	2.434.546,60	1.900.052,89	129.890,18	109.710,48	294.893,05	871,35	774,64
IVD skupina	36.935,67	—	—	—	—	—	559,63

IZ SOSEDNIH ŽELEZARN

ŽELEZARNA JESENICE

Tehnične izboljšave (Železar 17. nov. 1967)

Na sedmi seji komisije DSŽ je bilo priznanih sedem spodbudnih odškodnin in nagrad v skupni višini 3000 N din, kar je razmeroma malo v primerjavi z vloženim znanjem in trudom avtorjev tehničnih izboljšav. Predlagatelji izboljšav:

Jože KNIFIC, delovodja pocinkovalnice v valjarni Javornik II — priznana in izplačana mu je bila odškodnina v višini 1000 N din za povečanje hitrosti na liniji pocinkanja. S to izboljšavo je avtor bistveno povečal proizvodnjo pocinkane pločevine.

Oto PIRC, delovodja jeklovleka — priznana in izplačana mu je bila tretja, zadnja letna renta za hitrejšo in cenejšo popravilo calov vlečnih strojev v višini 200 N din.

Tehnična izboljšava vzdrževalcev iz valjarne Bela Ivana SREBRNJAKA in Alojza MIKLAVČICA, boljše tesnjenje reduktorjev na kleščnih žerjavih v stripper hali v valjarni Bela, je bil pozitivno ocenjen. Avtorjema je priznana enkratna skupna odškodnina v višini 300 N din.

Matko MEDJA iz orodjarne strojnih delavnic je prejel za svojo tehnično izboljšavo zvočne in svetlobne signalne naprave za merjenje pritiska in pretoka na grebenjakihi v stari valjarni žice enkratno odškodnino v višini 200 N din.

Izboljševalni predlog mojstra mehanika iz garaže Jožeta MIKA, lažje, cenejše in boljše popravilo ventilov pri vseh eksplozijskih motorjih, je bil pozitivno ocenjen in je bila avtorju priznana in izplačana enkratna spodbudna odškodnina v višini 300 N din.

Anton VONČINA, dninski delovodja iz orodjarne strojnih delavnic, je prejel za svoj izboljševalni predlog pri napravi za rezkanje utorov za odjemalce toka na žerjavih enkratno odškodnino v višini 400 N din.

Visoka spodbudna odškodnina je bila priznana in izplačana avtorjema Jožetu ŽBONTARJU in Matku MEDJI iz orodjarne strojnih delavnic, ki sta izdelala zelo uspešno napravo za brušenje in centriranje nožev na rezkalnih glavah za rezkanje kokil večjega formata. Odškodnino v višini 600 N din sta za doseženi uspeh vsekakor zaslužila.

Več v zadnjem času izvedenih in v oceno predloženih tehničnih izboljšav bo ocenjenih in nagrajenih na prihodnji seji komisije DS za oceno tehničnih izboljšav.

T. V.

TEHNIČNE IZBOLJŠAVE

Delovodja avtomatov Vlado Pori je izboljšal prečni pomik na dveh polavtomatskih stružnicah schiess. Pri starem načinu je bil pomik izveden s pomočjo zobate letve. Slaba stran te izvedbe je bila, da ni bilo moč pomika regulirati, pa tudi noži so se radi lomili. Po rekonstrukciji se vrši pomik s pomočjo zobate letve in zobatega prenosa. Poleg možnosti reguliranja pomika se je povečala tudi produktivnost dela za okrog 34 %.

Letni prihranek, dosežen z rekonstrukcijo, znaša 23.512 N din. Komisija mu je dodelila enkratno nagrado 840 N din.

Delovodja strojnega remonta v novi valjarni Anton Breznik je rekonstruiral varnostne čepe na škarjah za rezanje hladnih profilov R 215.

Po starem načinu so se čepi, ki se v primeru obremenitve prestrižejo, izdelovali iz enega kosa, sedaj pa se izdelujeta čep in glava ločeno. Na ta način se prihrani material in skrajša čas obdelave.

Letni prihranek, dosežen z rekonstrukcijo, znaša 3.250,56 N din. Komisija za racionalizacijo mu je dodelila enkratno nagrado 140 N din.

K. F.

Prešernova družba vabi

REDNA KNJIŽNA ZBIRKA PREŠERNOVE DRUŽBE za leto 1968 je izšla v drugi polovici novembra.

V redni zbirki so:

1. KOLEDAR 1968, ki ima to pot dvojno velikost knjig in je bogato ilustriran. Med drugim ima 12 večbarvnih reprodukcij priznanih domačih umetnikov.

2. Miško Kranjec: IZ CESTE I. REDA, roman. To je povest že starejše generacije mladine, med 16. in 18. letom. Roman načinja vprašanje moralne odgovornosti za nesreče na naših cestah.

3. Una Troy: SEDEM NAS JE, roman. Irska pisateljica nam v tem mikavnem delu prikaže vaško mater s sedmimi nezakonskimi otroki in zaplete, ko jim ljudje po podobnosti določajo očeta.

4. Venceslav Winkler: TISTI IZ ZELENE ULICE (mladinska povest). Pisatelj nam prikazuje življenje v eni naših mestnih ulic in vsa nasprotja pri starejših, razlike med besedami in dejanji. Otroci pa iščejo poti po svoje v življenje.

5. Franček Bohanec: SLOVENSKA BESEDNA UMETNOST. Avtor nam odkriva vrednost besedne umetnosti od nekdanjih dni do današnjih časov.

Knjiga je tudi primeren pripomoček učenecem osemletk in drugih šol.

Članarina je 20 N din.

Doplačilne knjige

1. Inž. Raoul Jenčič: MALI KMETIJSKI STROJI. Knjiga nam svetuje, katere stroje, priključke in pomožne naprave naj kmetovalci uporabljajo in kako z njimi ravnaajo, kdaj si sami pomagajo in kdaj naj prepuste popravilo delavnic.

2. Vlada Marcon: S PLETILKO IN KVAČKO. Pleteni in kvačkani izdelki predstavljajo veliko modo. V knjigi je obdelana tehnika dela, kroji in vse pomanjkljivosti. Zadovoljuje pa tudi vaši želji po novih vzorcih.

3. Andreja Grum: SODOBNO KUHANJE V DRUŽINI. Knjiga nas uvaja v uporabo tehničnih pripomočkov v gospodinjstvu, živilskih in industrijskih polizdelkov in upošteva vse prehransko bogate in okusne jedi. Knjiga je bogato ilustrirana.

Doplačilne knjige so do izida po 5 N din.

Vsako izmed knjig (razen koledarja) lahko dobite vezano v platno, če doplačate po 2,50 N din.

Po izidu bodo knjige 20 % dražje.

Zato pohitite z vpisom oziroma naročilom pri poverjeniku Prešernove družbe ali pa v upravi, Pražakova ul. 1, p. p. 41/I.

Vabimo vse, ki bi bili pripravljeni širiti dobro in poceni knjigo, da se vključite v vrste naših poverjenikov. Naj ne bo delovne organizacije brez poverjenika Prešernove družbe.

Posvetilo

Napredni ameriški pisatelj John Steinbeck je poslal svoji ženi v Kalifornijo rokopis nove, pravkar napisane knjige. Rokopis je zelo skrbno zavil, vendar je bil pri tem ves čas zelo nestrpen, ker se ni mogel spomniti, kakšno naj bi bilo posvetilo te knjige. Nenadoma se domisli in zapiše:

»Svoji ljubi in občudovani ženi, ki bi brez njene odsotnosti te knjige nikoli ne napisal.«

Iskanje izhoda iz krize

(Nadaljevanje s 1. strani)

doleti najhujše. Moramo pa le imeti pred seboj velikost odgovorne zadolžitve, ki za doseg konkurenčnosti in pridobitev zadostnih poslov zahteva popolno obvladanje tehnologije, prilagoditev novim tržnim potrebam, odpravo odstopov v rednem ciklusu proizvodnje ter izpopolnitev proizvodnih naprav z dokončanjem modernizacije in razširitve obratov. Znašli smo se pred izredno težko premostljivim problemom, kako brezhibno urediti cikel proizvodnje in kako z lastno akumulacijo zasigurati tudi sredstva za modernizacijo.

Kot direktor sem videl, da smo že v precejšnji meri izkoristili in angažirali lasten arzenal in nihče mi ne sme zameriti, da sem ob nenehnem zmanjševanju mesečne realizacije že sam izgubil vero, da bomo samorastniško uspeli in da že gledam, če je morda možno najti primeren rešilni čoln tudi za našo podjetniško ustvarjalnost. Ta misel se mi je ob skrbi za zaslužek delavcev okrepila, ko sem spoznal, da se nam taka možnost ponuja.

Kdor zasleduje dnevno časopisje, je lahko v »Delu« prečital moj članek, ki je v dveh nadaljevanjih pod naslovom »Pred združevanjem železarn v SRS« seznanil čitate, da smo se 14. novembra na Metalurškem inštitutu v Ljubljani sestali predstavniki vseh treh slovenskih železarn in da smo pri tem obravnavali možnosti in koristi ožje združitve celotne slovenske črne metalurgije.

Že prej sem s posebnim pismom z dne 7. novembra 1967 seznanil izvršni svet republiške skupščine o zgodovini razvoja, o sedanjem stanju in o pogojih za prosperiteto železarn Jesenice, Ravne in Štore in ob tem podal tudi svoje skeptično mišljenje o uspešni združitvi teh podjetij. Jasno sem povedal, da bo združitev uspešna le takrat, če bodo ob osnovanju enake gospodarske politike in razvoja izenačene strokovne vneme vseh treh delovnih skupnosti iz zunanjih virov dana tudi sredstva, potrebna za modernizacijo naprav in tehnologije ter oblikovana potrebna obratna sredstva.

Isti časopis je v nedeljo, 19. novembra, v načelnem članku »Pred odločitvijo« slovensko javnost že seznanil, da je izvršni svet pripravljen izvršiti svoje s posredovanjem predloga za krepitev slovenskih železarn republiški skupščini. V tem članku je med drugim rečeno:

»Ideja o integraciji med slovenskimi železarnami je že precej časa aktualna. Če bi jo uresničili že prej, bi probleme, ki so se pojavili z reformo, naše železarne nedvomno uspešneje premagovale. Res je tudi, da se modernizacija ni razvijala v predvidenem tempu, ker ni bilo na razpolago dovolj sredstev. Tako sta ekonomska nuja in logika reforme tudi slovenske železarne prisilili, da so tesneje stopile skupaj in so začele govoriti enotnejši jezik. Vsekakor je postalo nevzdržno, da bi trije kolektivi, ki vsi skupaj v primerjavi s svetovnimi merili v tej panogi ne predstavljajo posebno velikega potenciala, še naprej vodili vsak svojo poslovno politiko in se vsak po svoje modernizirali in razvijali. Zato je tukaj edini izhod integracija, seveda taka,

ki bi našim železarnam zagotovila večji dohodek.

Ker pa gre v naših razmerah vendarle za dokaj pomembno industrijsko panogo, ki ima v našem narodnem gospodarstvu razmeroma globoke korenine, je seveda v interesu družbene skupnosti, da bi se čim uspešneje razvijala. Zato bi bilo tudi logično, če bo skupnost tudi finančno podprla omenjeno integracijo, da bo čimprej končana modernizacija po enotnem programu, na podlagi racionalne delitve dela in organizacije proizvodnje in gospodarjenja. V dosedanje modernizacijo železarn v Sloveniji so bile razen tega vložene že precej težke milijarde, ki spričo nedokončanih investicij v precejšnji meri predstavljajo zamrznjena sredstva. Omenjeno stanje pa negativno vpliva seveda tudi na modernizacijo in razvoj ostalega gospodarstva in zavira selektivno kreditno politiko poslovnih bank.

In dalje: »da bodo železarne do konca decembra predložile optimalno varianto enotnega proizvodnega in poslovnega programa, izvršni svet pa, da bo republiški skupščini predlagal, naj bi slovensko gospodarstvo v ustrezni obliki zagotovilo potrebna dolgoročna sredstva za dokončno modernizacijo železarn.«

To je šansa, ki je omajala mojo skeptičnost o učinkovitosti združitve železarn SRS za našo delovno organizacijo. Moj pomislek je namreč slonel na tem:

— da naša železarna pri združitvi sedaj razpoložljivih virov obratnih sredstev vseh treh železarn ne bo pridobila,

— da združene obveznosti ne bodo olajšale položaja naše železarne,

— da enotno poslovanje ne bo zadosti povečalo akumulativnosti,

— da delitev programa in dela ne more odtehtati drugih obveznosti.

S tem, da so na vidiku dodatni viri, so navedeni pomisleki izgubili na svojem pomenu, stopile pa so v ospredje pridobitve,

ki bodo razvile interes naše železarne za močno slovensko organizacijo črne metalurgije.

Potem ko so začeli učinkovati vsi dejavniki gospodarske reforme in so v letu 1967 bili uvedeni tudi dopolnilni predpisi, ki so posegli na področje liberalizacije zunanjetrgovinskega poslovanja, so vse jugoslovanske železarne, med njimi tudi železarne Jesenice, Ravne in Štore, prišle v znatne poslovne težave. Te izvirajo:

— iz sistemskih nepopolnosti, ki zunanjim konkurentom dajejo ugodnejše pogoje kot domačim proizvajalcem jekla;

— iz samih delovnih skupnosti, ki so tehnološko organizacijskega ter delovno poslovnega značaja.

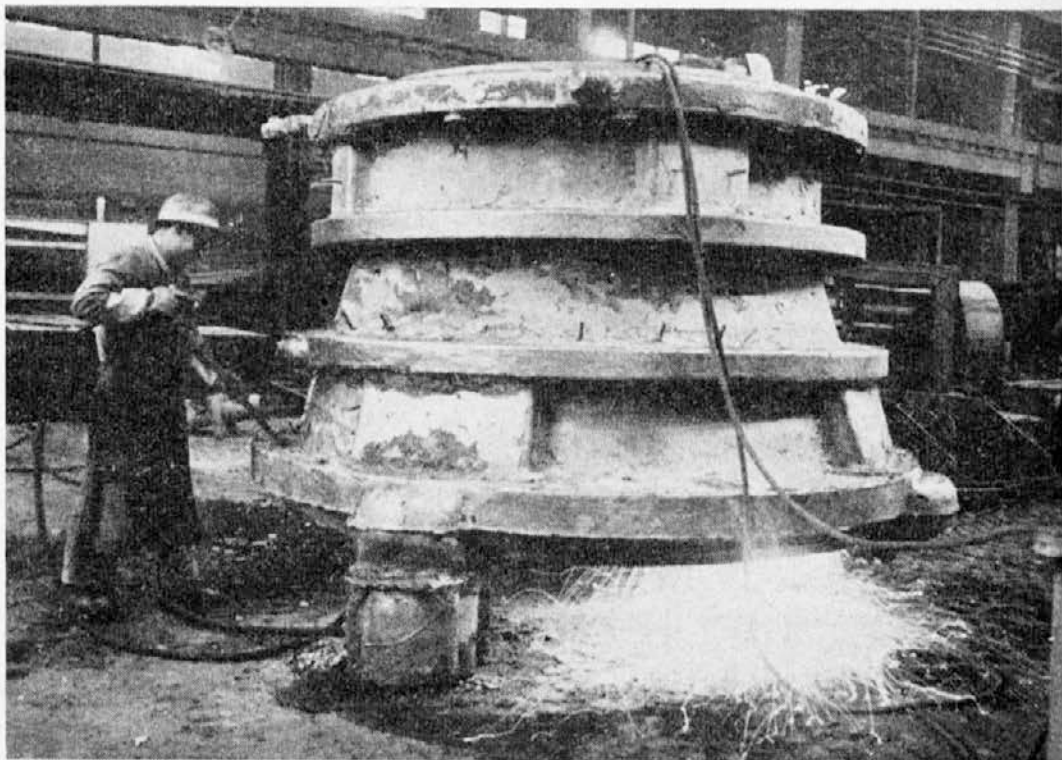
Predvsem zunanjetrgovinski režim LBO neugodno vpliva na delo v naših železarnah, saj ta direktno prisiljuje naše potrošnike k nabavi jekla z vzhoda, pa četudi se to dobi doma po ugodnejših pogojih. Previsoki proizvodni stroški in favoriziranje zunanje konkurence je privedlo železarne do tega, da so se znatno zmanjšala naročila in s tem tudi zmanjšalo angažiranje proizvodnih naprav. Zaradi nepopolne zasedbe obratov in nezmanjšanih fiksnih davkov se je element že itak previsokih proizvodnih stroškov v strukturi cene dodatno povišal, pri tem pa so bili prizadeti akumulativnost in osebni dohodki. Kljub temu, da so poprečni osebni dohodki železarn SRS pod republiškim poprečjem industrije, česar ni nikjer v svetu, so ostanki za sklade v vseh treh železarnah minimalni. Da bi se ekonomski položaj v tej industrijski panogi izboljšal, se morajo doseči:

— sistemske spremembe, ki jim bodo na jugoslovanskem tržišču nudile vsaj take pogoje, kot jih imajo inozemski konkurenti;

— znižanje proizvodnih stroškov;

— moderniziranje tehnologije in organizacije poslovanja podjetij.

Predstavniki železarn smo si na sestanku 14. novembra priznali, da revmatizem, ki jih sedaj muči, ni le odraz zahtevnosti

Za transport tega velikana je bilo treba razširiti vrata

Foto: M. Ugovšek

gospodarske reforme, temveč predvsem posledica prehlada, ki so se ga nalezle v času visoke konjunktore. Res je, da reforma ni enakomerno razdelila bremena in da ga je na črno metalurgijo padlo več kot na druge industrijske panoge, res pa je tudi, da jih tudi enakomernjša razdelitev pritiska, ki jo upravičeno pričakujejo, ne reši, ker večji del problematike izvira iz samih delovnih skupnosti železarn. Pri tem so mišljeni izplen, proizvodni stroški, produktivnost, struktura proizvodnje in kvaliteta izdelkov, gibanje zaloga materiala, obračanje zaloga, iznajdljivost prodajne službe — enostavno nezadostna ekonomičnost tehnološkega postopka in premajhna učinkovitost komercialnih služb. V vseh treh železarnah — Jesenicah, Ravnah in Štorah so v glavnih značilnostih problemi podobni, v nekaterih bolj, v drugih nekoliko manj tarejo delovne skupnosti. Ti so:

- previsoke zaloge nedovršene proizvodnje in polizdelkov;
- previsoko stanje dolžnikov;
- premajhni viri lastnih in kvalitetnih obratnih sredstev;
- tehnološke pomanjkljivosti naprav in obvladanje postopka;
- organizacijske slabosti, ki povzročajo premalo odgovorno in nepopolno prizadevnost zaposlenih.

Obračanje obratnih sredstev je prepočasno. Medtem ko se v jeklarskih industrijah v Ameriki ta obrnejo 3,5- do 4-krat, v evropskih železarnah pa 3-krat, je ta koeficient v železarnah SRS le 1,65, v naši železarni pa celo le 1,45. Pri takem stanju obratnih sredstev so se železarne primorane posluževati dragih in nekvalitetnih obratnih sredstev v obliki dobaviteljev in kratkoročnih kreditov, kar dodatno povzbuje proizvodne stroške. Železarne si prizadevajo za povečanje obratov obratnih sredstev in za izboljšanje strukture zaloga, s tem da povečujejo zaloge gotovega blaga na račun polizdelkov.

Zaradi nezadostnih virov obratnih sredstev pa tega problema ne morejo same rešiti. Da bi si pridobile kratke dobavne roke, ki so sedaj eden od najvažnejših elementov konkurenčnosti, bi si morale ostvariti zalogo kompletno sortiranih gotovih izdelkov, zaželeno pa bi bile tudi konsignacije, ki jih konkurenti imajo. Za to pa bi bila potrebna znatna sredstva. Zaloge gotovega blaga so v vseh treh železarnah sedaj namreč minimalne. Te so na dan 30. junija letos znašale le 30 % mesečne realizacije, na Ravnah pa 60 %, kar gotovo ne zadostuje za elastično trgovanje in hitro strežbo potrošniku. To pomeni, da železarne za nove pogoje, ko so minili časi enkratnega zaključevanja letno in angažiranja proizvodnih naprav za obdobje 12 pa tudi več mesecev, niso urejene. Sedaj se iščejo naročila sproti in dvomesečna zasedba obratov je že ugodna.

Le izvoz je železarnam vsaj delno nadoknadil izgubljeni plasma doma, to pa seveda ob znatno zmanjšanem dohodku. Najdalj so tu šle Ravne.

V desetih mesecih letošnjega leta je naša železarna izvozila 32,7 % svojega prodanega blaga, kar pomeni, da smo $\frac{1}{3}$ vseh kapacitet angažirali za zunanje odjemalce. Odstotek prodaje navzven pa iz meseca v mesec raste. Oktobra je že zajel 60 % vsega prodanega blaga. Če pa pri tem pogle-

damo posamezne obrate, ugotovimo, da je izvoz iz valjarne znašal 75 % proizvodnje tega obrata. Tak obseg prodaje na zunanja tržišča, ki je letos sicer bil neizbežen, dal pa je zaposlitev in jačal kondicijo delovni skupnosti, ni vzdržen tudi pod pogojem, da železarne odpravijo vse svoje slabosti. Carinske in druge ovire, ki so zelo nizke za tiste, ki izvažajo v Jugoslavijo, so za nas kot izvoznike izredno visoke. V Zahodni Nemčiji, kamor največ izvažamo, znašajo okrog 20 %. To se odraža s tem, da delež izvoza kljub temu, da ta pomeni po količini $\frac{1}{3}$, zajema le 17,5 % realizacije.

Izvoz mora tudi v bodoče ostati važno sredstvo za razširitev tržišča in poslov. Vršili pa ga bomo lahko le tako, da se breme zmanjšane dohodka prenese tudi na tiste, ki v glavnem oskrbujejo le domače potrošnike. To pa je izvedljivo le v združenih podjetjih s posebnim egalizacijskim skladom, ki se oblikuje z vplačili od fakturiranja blaga domačim odjemalcem, iz njega pa delno pokriva zmanjšani dohodek pri prodaji navzven.

Na sestanku smo govorili o sredstvih in posegih, ki naj bi pomagali k izhodu iz sedanjega krize, največ pa smo se zadržali na integraciji. Sama združitev železarn Jesenic, Raven in Štor, ker bi se ob tem združili tudi vsi problemi, gotovo ne bi dala ozdravitve te industrijske veje v SRS. Tudi pod predpostavko, da bo rešeno to, kar je v zveznih rokah — povečanje zaščite, izmenjava predpisa LBO o obveznem oskrbovanju z Vzhoda ter dosežen večji red na področju uvoza in prometa z izdelki črne metalurgije na jugoslovanskem tržišču — bo ceno za združitev slovenskih železarn z urejenim in ubranim poslovanjem treba poravnati s posredovanjem zunanjih virov finančnih sredstev in s spremenjeno miselnostjo ter znatno večjo prizadevnostjo vodstvenega kadra v vseh treh podjetjih.

Naloga združitve železarn SRS je zahtevna. Ta mora predvidevati razširitev vira dohodka, kar pomeni, da mora železarnam prinesiti: večji dohodek, večja sredstva za sklade in večje poprečne osebnostne dohodke zaposlenih. To bi železarne lahko dosegle: s povečanjem obsega naročil, z modernizacijo in dograditvijo proizvodnih naprav in tehnološkega procesa na enotno medsebojno usklajeni proizvodni program; s povečanjem obratnih sredstev na višino, potrebno za normalno poslovanje; z znižanjem in objektivno oceno zaloga nedovršene proizvodnje in polizdelkov; z znižanjem dolžnikov; z osnovanjem sortiranih kompletnih zaloga kvalitetno proizvedenega gotovega blaga.

Za dosego vsega naštetega pa so potrebna sredstva:

— iz zunanjih virov za povečanje obratnih sredstev in za dokončanje modernizacije. Pri tem so mišljena sredstva gospodarskih rezerv in druga republiška sredstva ter sredstva inozemskega izvora;

— iz virov samih delovnih skupnosti: v obliki enotne politike gospodarnosti in podjetniške ustvarjalnosti ter vpeljave objektivnega in brezkompromisnega vodstva; v obliki znatno večje prizadevnosti strokovnih delavcev, od katerih je poslovni uspeh posameznih in vseh treh železarn največ odvisen. Ti bi se morali ob primeri denarni stimulaciji za nekaj let obveza-

ti na popolno angažiranje, to je za delo dopoldan in popoldan.

Cena združitve je torej visoka tako za finančna sredstva, ki bodo morala biti dodana iz republiških virov, prav tako pa za strokovna vodstva v vseh treh železarnah, ki bodo morala vložiti napore znatno nad poprečjem jugoslovanskih norm. Samouprava pri tem gotovo ne more biti nezainteresirana. Obstoje in krepitev jeklarske industrije (saj ta zaposluje skoraj 12.000 ljudi), je interes celotnega slovenskega naroda, v prvi vrsti pa delavcev teh delovnih skupnosti in njihovih samoupravnih organov. Samoupravni organi in vodenje bi morali pri tem postati dvovprega, ki vzajemno vleče navzgor do istih smotrov — zasiguranja poslov in zaslužka.

Predstavniki izvršnega sveta tov. Mejak je izjavil, da se izvršni svet zaveda teže problema, v katerega so zašle slovenske železarne. Izvršni svet tudi ve, da je modernizacija proizvodnih naprav in tehnološkega postopka potrebna in da so potrebna tudi primerna obratna sredstva. Bančnih kreditnih sredstev za to ne bo na razpolago, kar pomeni, da mora izvršni svet rešitev železarn predložiti republiški skupščini. Izvršni svet se pri tem zaveda, da problem ni rešljiv v obliki srednjeročnih kreditov z visoko obrestno mero, temveč le v obliki kreditov, kot so za to industrijsko panogo v svetu običajni. Projekt dokončanja modernizacije in krepitev železarn, ki bi ga izvršni svet predložil v obravnavo republiški skupščini, pa bo moral vsebovati tudi zagotovilo plodov takih naložb. Praksa do sedaj je pokazala, da bi bil prevelik riziko, če bi pri tem reševali vsako železarno za sebe, zato bo prvi pogoj za izdelavo sanacijskega programa združitev železarn v eno delovno organizacijo. O tem bodo odločale delovne skupnosti. Tista železarna, ki bi se pri tem izrekla proti združitvi, bo prevzela odgovornost, da izven enotnega razvojnega programa obstoj in krepitev svojega poslovanja rešuje sama. Pri tem se bodo samoupravni organi in vodstva železarn morali zavedati, da bi sanacija, naslonjena le na lastne sile, zahtevala od delavcev še znatno večje napore.

Na sestanku je bil že govor o obliki, ki naj bi jo imelo združeno podjetje. Pri tem je bilo ugotovljeno, da le ustanovitev gospodarske organizacije z enotnim žiro računom daje možnost zadostne učinkovitosti, elastičnega poslovanja in nalaganja sredstev tam, kjer bodo dajala največji presežek dohodka. V vsakem primeru bo moral biti osnovan sistem, ki bo v obliki obrestovanja spodbujal delovne skupnosti posameznih železarn na medsebojno prelihanje skladov. Dogovorili smo se, da do konca meseca decembra predložimo izvršnemu svetu program krepitev poslovnega potenciala železarn Jesenic, Raven in Štor. Delo na tem projektu bodo vodili, usmerjali in koordinirali direktorji železarn, ustanovljene pa so bile tudi ustrezne skupine.

Posebna skupina bo skrbela za izdelavo enotnega programa proizvodnje in potrebne modernizacije naprav in tehnološkega postopka za dosego optimalne racionalnosti proizvodnje.

Druga skupina bo obdelovala gospodarsko področje za ugotovitev učinkovitosti programa, združevanja komercialnih in

drugih strokovnih služb ter uvedbo enotne mehanografije.

Tretja skupina bo izdelala predlog organizacije, pri tem pa se bodo predhodno dobili vzorci organizacije v inozemstvu in doma.

Iz naše železarne pri tem delu sodelujejo poleg mene še tehnični direktor inž. Mahorčič, glavni analitik ekonomist Orožen in šef sklopa mehanskih obratov inž. Zupan.

Šele ko bo vse pripravljeno — izdelan enotni program krepitve jeklarske industrije v SRS s predvidenimi obveznostmi republike v obliki finančnih sredstev in obveznostmi delovnih skupnosti v obliki uvedbe objektivnega in brezkompromisnega vodstva ter znatno večjega angažiranja strokovnih ljudi, bodo ti z referendumom dani delavcem posameznih železarn v končno odločitev. Ne interes posameznikov, temveč interes cele delovne skupnosti bo moral pri tem igrati odločilno vlogo.

Pozdraviti je samozavest, ki v naši delovni skupnosti vlada, saj je dala že lepe sadove. Zavedati pa se le moramo, da ob

njej pametno sporazumevanje in sodelovanje z drugimi da lahko še boljše rezultate. Kaj z združitvijo železarn v našem podjetju lahko pričakujemo?

— Sredstva za dokončanje in dodatno modernizacijo naprav in tehnologije;

— dodatna sredstva za povečanje stalnih obratnih sredstev in s tem znižanje stroškov z dragimi kratkoročnimi krediti;

— povečanje dohodka;

— ob uskladitvi proizvodnega programa povečanje zasedbe z naročili;

— znižanje poslovnih stroškov z osnovanjem skupnih strokovnih služb;

— povečanje dinarske realizacije z izvozom z osnovanjem izravnalnega sklada;

— enoten nastop v združenju jugoslovanskih železarn, zbornicah in drugih gospodarskih organih.

Več in bolj podrobne odgovore na to vprašanje bo dal izdelani program združitve. V začetku prihodnjega leta bo potem, ko bo ta v razpravi med nami osvetljen z dobre in senčne strani, z referendumom dana možnost za našo presodno odločitev.

bila dosežena poprečna cena pri uvozu kovanega paličastega jekla. Iz držav SEV je znašala 5,40 N din/kg, iz držav konvertibilnega področja 6,90 N din/kg, medtem ko smo je dosegli v našem podjetju pri tem artiklu le 4,18 N din/kg.

3. Zaradi neurejenega trga, predvsem s plemenitimi jekli, so v prejšnjih letih mnoga podjetja kupovala znatno prevelike količine plemenitih jekel. Reforma je zaostila vprašanje obratnih sredstev, zato so postale prevelike zaloge eden važnih vzrokov za nelikvidnost podjetij. V tej situaciji se hoče gospodarstvo čimprej znebiti te obremenitve. Zato v mnogo primerih razprodajajo te viške po znatno ugodnejših pogojih, kot jih moremo nuditi mi iz proizvodnje, ali pa uporabljajo te viške v svoji proizvodnji za proizvode, za katere bi v normalnih pogojih nabavljali druge materiale. V tej situaciji pa ne odigra svoje vloge tudi grosistična trgovina. Tudi ta je znatno znižala obseg naročil, in to zato, ker je tudi ona prešla k zmanjševanju svojih zalog, ali pa se je v znatnejši meri preusmerila na odkupovanje viškov iz industrijskih podjetij.

4. Notranjo organizacijo smo prepočasi prilagodili spremenjenim zahtevam trga. Prepočasi smo vzpostavili tesnejše stike z našimi kupci in prilagajali našo proizvodnjo njihovim potrebam, premalo dosledno pa smo se tudi borili za dosledno izpolnjevanje sprejetih pogodbenih obveznosti do kupcev. Še vse prepogosti so bili primeri nepravočasnih, nekompletnih in nekvalitetnih dobav materiala.

Takšne razmere na trgu in v podjetju ter še nekateri drugi vzroki so vplivali na doseganje razmeroma slabih rezultatov v realizaciji naše proizvodnje v desetih mesecih letošnjega leta. Plan realizacije smo dosegli le s 76,2 %. V primerjavi z istim obdobjem lanskega leta pa smo prodali za 25 % manj.

Tako nizko realizacijo smo dosegli v glavnem zaradi slabega asortimenta naročil in povečanega izvoza predvsem na področju s konvertibilno valuto.

Da smo imeli zelo slab kvaliteten asortiment, nam dokazuje struktura proizvodnje surovega jekla po stopnji legiranosti. Iz spodaj navedenih podatkov je razvidna kvaliteta struktura v letu 1965 in treh kvartalih letošnjega leta. Primerjavo teh obdobji smo vzeli zato, ker smatramo, da smo dosegli v letu 1965 maksimalno ugoden asortiment glede na proizvodne možnosti, saj smo imeli v tem letu dovolj naročil za vsa plemenita jekla, proizvodnja v letošnjem letu pa je v glavnem odraz trenutnih tržnih razmer.

Vrsta jekla	% 1965	% 1. I. -30. XI. 1967
surovo jeklo — navadno	0,9	0,7
surovo jeklo — kval. ogljik.	18,1	28,4
surovo jeklo — kval. niz. leg.	8,6	11,6
surovo jeklo — plem. ogl.	18,2	19,3
surovo jeklo — plem. niz. leg.	41,6	28,4
surovo jeklo — plem. vis. leg.	12,6	11,6
Skupaj	100	100

Iz tega pregleda vidimo, da smo proizvodili v letošnjem letu znatno manj visokovrednih plemenitih jekel na račun manj-

Naša prodaja v letošnjem in prihodnjem letu

Ob koncu leta, ko ugotavljamo dosežke tekočega leta, se navadno vprašamo: »Kako bo pa v prihodnjem letu?«

Letos smo imeli prvič po osvoboditvi resnejše težave s prodajo naših izdelkov. Prvič smo v vseh obratih in skoraj v vseh oddelkih ugotavljali, da bi lahko več naredili, če bi našli več kupcev. Zaradi premajhnega povpraševanja po naših izdelkih nam je iz meseca v mesec padala proizvodnja, kar je imelo za posledico zmanjševanje dohodka in seveda tudi osebnega dohodka.

Zaradi takega stanja ob koncu leta se seveda večina članov kolektiva vprašuje, kako bo s prodajo izdelkov v prihodnjem letu. Zanima nas, ali bomo uspeli zbrati toliko naročil, da bomo ekonomično izkoristili razpoložljive proizvodne kapacitete ter s tem ustvarili pogoje za polno zaposlitev kolektiva ob možnosti dosežka primernih osebnih dohodkov in ustvaritvi skladov za razširjeno reprodukcijo in kritje družbenih potreb članov kolektiva in kraja.

Da bi lažje ocenili situacijo prihodnjega leta, ki oglejmo najprej, kako smo poslovali v letošnjem letu in kaj je vplivalo na dosežene rezultate.

Ukrepi gospodarske reforme so se pričeli resneje odražati v poslovanju našega podjetja šele ob koncu leta 1966, do polnega izraza pa so prišli predvsem letos.

Na zmanjšanje prodaje so med letom vplivala predvsem naslednja dejstva:

1. Zmanjšana investicijska dejavnost je najprej povzročila stagnacijo proizvodnje pri naših največjih potrošnikih, to je v kovinsko predelovalni industriji. Zaradi onemogočenja kreditiranja kupcev od te industrije so dobili vrsto del, že itak zmanjšane investicijske dejavnosti, inozemski dobavitelji. Ti bodo sedaj dobavili opremo, v kateri bo vrsta materiala, ki bi ga sicer mi prodali naši industriji, če bi ona izvajala ta dela.

2. Novi ukrepi so prinesli tudi znatno sprostitev uvoza. Na žalost so nekateri, predvsem zunanjetrgovinska trgovska podjetja izkoristila to sprostitev za uvoz celo nepotrebnega, a često tudi dragega in slabega materiala. Znatno je porastel uvoz jekel. Samo v prvih desetih mesecih letošnjega leta smo jih uvozili 677.286 t v vrednosti 126,5 milijarde S din. Kljub razmeroma visokemu uvozu v preteklem letu se je uvoz v letošnjem letu povečal za nadaljnje 4 %. Če vprašamo uvoznike jekel, zakaj povečujejo uvoz, dobimo vedno odgovor, da jih v to silijo zunanjetrgovinski predpisi, ki so jim prinesli obveznosti po LBO. Ko pa pogledamo številke, ugotovimo, da to v popolnosti ne drži. Pregled uvoza po področjih nam namreč pove, da se je v prvih 10 mesecih letošnjega leta zmanjšal uvoz iz držav SEV, na katere se nanaša LBO, za 19 %, povečal pa za 35 % iz držav konvertibilnega področja.

Nas zanima predvsem uvoz našega asortimenta, to je plemenitih jekel. Trenutno še ne razpolagamo s podatki o uvozu po kvalitetah, po splošni oceni pa je porastel tudi uvoz tega asortimenta. Cene uvoženih plemenitih jekel so v večini primerov višje od naših cen. Tudi uvoz plemenitih jekel se je povečal predvsem iz držav s konvertibilno valuto, kar nam dokazujejo dosežene poprečne cene pri uvozu. Poprečna cena uvoženega jekla iz držav SEV je namreč znašala 1,31 N din/kg, z zapada pa 2,14 N din/kg ter je torej za 31 % višja.

Poprečne cene uvoženega valjanega in kovanega paličastega jekla so višje od poprečnih cen vsega uvoženega jekla, kar nam dokazuje, da smo uvažali v teh profilih razmeroma kvaliteten asortiment. Poprečna cena uvoženega valjanega paličastega jekla iz držav SEV je znašala 1,66 N din/kg, iz držav s konvertibilnega področja 2,10 N din/kg, naša poprečna cena valjanih profilov pa je znašala v tem obdobju 2,19 N din/kg. Razmeroma visoka je

vrednih kvalitetnih jekel. Struktura prikazuje sicer samo proizvodnjo surovega jekla, ker pa vse surovo jeklo predelamo doma, je torej tudi odraz predelovalnih obratov.

Da bi bolje izkoristili kapacitete, smo povečali tudi izvoz, in to predvsem na konvertibilna področja. Znano je, da dosega pri izvozu nižje cene kot pri prodaji na domačem trgu.

Slab asortiment proizvodnje in delno znižanje cen sta imela za posledico, da smo dosegli pri prodaji znatno nižje povprečne prodajne cene. Medtem ko je znašala v mesecih po sprejetju reforme v letu 1965 povprečna prodajna cena naših izdelkov 4,68 N din/kg, se je ta znižala v letu 1966 na 4,40 N din/kg, v letošnjih desetih mesecih pa je padla celo na 4,16 N din/kg.

Spremenjene tržne razmere so vplivale tudi na spremembo sistema sklepanja pogodb. V času velikega pomanjkanja naših proizvodov smo sami določili, kdaj bomo sklepali pogodbe. Na določen dan smo poklicali kupce, ter sklenili pogodbe za celo leto. V pozivu na sklepanje smo navadno določili tudi količine izdelkov, ki jih bodo lahko kupili ter omenili, da bodo lahko sklenili pogodbe, če bodo poravnali vse obveznosti do našega podjetja. Zanimivo je, da so se takšnemu pozivu vedno odzvali vsi kupci. Letos smo povabili kupce seveda vljudneje. Vabili smo jih pismeno in ustno ob obiskih, pri čemer smo jih seveda seznanili, da lahko pridemo tudi mi k njim sklepali pogodbe, če oni iz kakršnihkoli vzrokov ne bi želeli priti k nam, lahko pa svoje potrebe pošljejo tudi pismeno. Na žalost se tem vabilom še niso odzvali vsi naši dosedanja kupci, večina tistih, ki so se odzvali, pa so naročili le najnujnejše količine materiala, ki ga potrebujejo. Večina kupcev namreč še nima izdelanih svojih proizvodnih planov ter jim zaradi tega še niso znane potrebe po posameznih materialih.

Zaradi take situacije je razumljivo, da smo tudi mi izdelali in sprejeli razmeroma pozno plan realizacije za prihodnje leto. Sprejeti plan ne bazira na proizvodnih kapacitetah niti na sedanjih potrebah trga. Če bi baziral na tehničnih možnostih pro-

izvodnje, bi bil seveda znatno višji, če bi pa vzeli za osnovo sedanje tržne prilike, bi bil seveda še nižji.

Računamo, da se bodo tržne razmere v prihodnjem letu le izboljšale, vendar še ne toliko, da bi omogočile idealno izkoriščanje vseh naših razpoložljivih kapacitet. V odgovornih gospodarskih organih namreč jasno ugotavljajo, da bo potrebno nujno podvzeti mere za oživitve gospodarstva, za določitev vloge trgovine v našem gospodarstvu in za odpravo določenih nepravilnosti v zunanjetrgovinskem režimu. Tudi na nedavni VIII. plenarni seji CK ZKJ je bilo poudarjeno, da je močnejše razvijanje gospodarske reforme in hitrejša rast proizvodnje eden najvažnejših pogojev za uspešno uresničevanje ciljev reforme ter da je nekontroliran uvoz otežkočil razvoj nekaterih gospodarskih panog.

Pričakujemo, da bodo ti ukrepi čimprej sprejeti. Sami ti ukrepi, tudi če bodo sprejeti pravočasno, pa seveda ne bodo rešili našega položaja, če ne bomo predvsem znotraj podjetja podvzeli vseh mer za odpravo sedanjih nepravilnosti, ki so kvarno vplivale na uspeh poslovanja. V tesnejših stikih bomo morali biti z našimi odjemalci ter bolj prisluhniti njihovim zahtevam po kratkih dobavnih rokih, kompletnih in kvalitetnih dobavah ter ugodnih kupoprodajnih pogojih.

Če bomo izpolnili vse to, lahko pričakujemo, da bomo v prihodnjem letu dosegli pri prodaji naših izdelkov boljše uspehe, ki bodo vplivali na rentabilnejšo proizvodnjo ter doseganje boljših ekonomskih rezultatov.

Lojze Breznikar

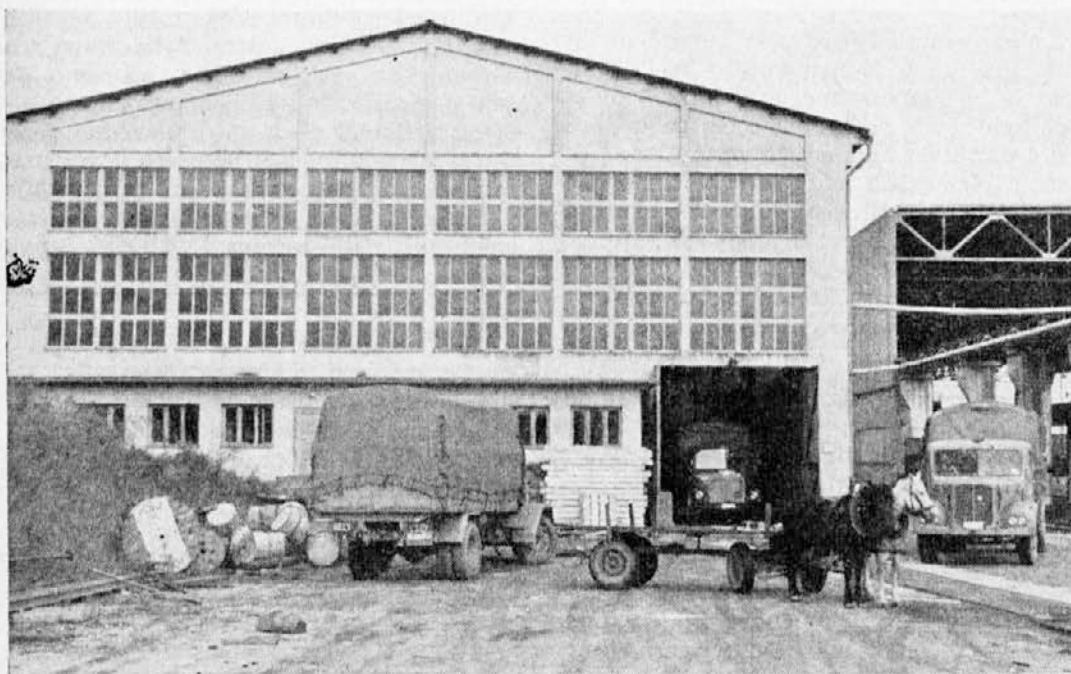
Z zasedanja delavskega sveta

(Nadaljevanje s 1. strani)

varni in kovačnici in delno v mehanski obdelovalnici, nasprotno temu pa relativno dobro izpolnjen plan v valjarni, ki ima v skupni blagovni proizvodnji precejšen delež 114. panoge ob istočasno nižji povprečni prodajni ceni. Na nesorazmerje vpliva tudi prekoračevanje plana izvoza na konvertibilno področje in naraščanje razlike med blagovno proizvodnjo in odpremo, ki se odraža v povečanju zalog gotovih izdelkov. Število zaposlenih je ostalo v mejah planiranega obsega. Število zaposlenih se je v proizvodnih obratih nekoliko zmanjšalo, istočasno pa povečalo v uslužnostnih obratih. Znižanje števila zaposlenih v proizvodnih obratih pa še ni v popolnem skladu s padcem fizičnega obsega proizvodnje. Izmeček je letos porastel v vseh obratih, največ pa v mehanski obdelovalnici in kovačnici. Planirani izplen so dosegle kovačnica, mehanska obdelovalnica in vzmetarna, približali pa sta se mu tudi topilnica in valjarna, medtem ko najbolj zaostajata livarna in jeklovlek. Nabava na domačem tržišču se je proti lanskemu letu strukturalno precej menjala, s tem pa tudi njena

problematika. Strukturalna sprememba in nihanje pri nabavi posameznih vrst materialov so nastali zaradi sprememb v našem kvalitetnem programu. Zaloge materiala razreda 3 smo letos že uspeli nekoliko znižati, vendar mora znižanje v zadnjem kvartalu letos biti še večje. Za znižanje zalog tega materiala je načeta vrsta akcij. Na druga podjetja ali trgovine smo prenesli oskrbo z ognjeodpornimi gradivi, brusnimi ploščami in oskrbo s pisarniškim materialom. Pristopilo se je k zmanjšanju naročil belega surovega in starega železa ter k odprodaji tistih artiklov, ki jih pri nas več ne potrebujemo in so že več let na skladišču.

Ukrepi gospodarske reforme so se pričeli temeljito odražati že v zadnjem kvartalu lani in se v obliki zmanjšanja naročil stopnjujejo vse letošnje leto. Zaradi zmanjšanja investicijske dejavnosti in proizvodnje v predelovalni industriji naročniki naročajo vse manj proizvodov naše železarne. Visoke zaloge pri teh podjetjih pa so dotok naročil še zmanjšale. Močno nas je prizadel tudi prosti uvoz. Grosistična trgovina je v tej situaciji pokazala svoje slabosti in ni bila sposobna odkupiti naših proizvodov ter z ustreznim asortimanom urediti svojih skladišč. Nasprotno — grosistična podjetja vršijo na nas močan pritisk za izboljšanje dosedanjih plačilnih pogojev. Zahtevajo podaljšanje rokov plačevanja, dajanja robe v konsignacijsko prodajo in višje rabate. Na nekatere njihove zahteve bomo delno primorani pristati, posebno še, ker so nekatere železarne takim zahtevam že ugodile. Da bi bolje zasedli proizvodne agregate posameznih obratov in ugodili tudi kratkim dobavnim rokom, smo pristopili k povečanju zalog gotove robe. Zaloge gotovih izdelkov bo treba še povečati, je pa zaskrbljujoče dejstvo, da je obseg prodaje iz zalog sorazmerno majhen. Čeprav nam primanjkuje naročil, še vedno ne izpolnjujemo pogodbenih obveznosti in smo ob koncu 3. kvartala imeli 1452 t zaostanka. Tudi za zadnji kvartal nam še primanjkuje naročil. Za sedaj imamo sklenjenih pogodb le za 1,5 mesečne povprečne zasedenosti. Težave nam povzroča še vedno neenakomerna odprema, ki je tudi s premijskimi instrumenti doslej nismo uspeli urediti.

Včasih pride tudi vprega na obisk

Foto: R. Gradišnik

Ravenski urbanisti so pripravili načrt za obnovo stare ulice. Mnogo je bilo ugibanj, kakšna bo. Zdaj so krajani zadovoljni, prebivalci te ulice pa še posebno

Če smo v podjetju uspeli nekoliko znižati zaloge materiala razreda 3, ki sicer še niso dosegle postavljenega normativa, so se nam močno povečale zaloge nedokončane proizvodnje in proizvodov, namenjenih za nadaljnjo predelavo. Ne samo da je nedokončana proizvodnja pogosto problematična, istočasno nam veže naša obratna sredstva, ki nam jih na sploh primanjkuje za redno poslovanje. Da bi lažje zadovoljili zahteve naših kupcev, bo treba povečati zaloge gotovih izdelkov. Zaloge se bodo lahko povečale le po obratnih nalogih, ki jih bo izdal prodajni oddelek za proizvode, za katere po njihovih ugotovitvah obstaja možnost plasmaja. Čeprav je stanje naših dolžnikov nekoliko nižje od lanskoletnega povprečja, moramo ugotoviti, da se nam je med letom povečalo za preko 600 milijonov S din. Razen domačih kupcev so se naše terjatve letos povečale tudi do inozemskih odjemalcev in naših posrednikov za izvoz. Naši največji dolžniki so skoraj istočasno tudi največji odjemalci. Največ dolžnikov imamo na področju Srbije, sledita pa Slovenija in Hrvaška. Največ nam dolgujejo grosisti, sledi pa jim kovinska industrija. Zaradi naših terjatev do odjemalcev so se povečale tudi obveznosti do naših dobaviteljev. Zaradi blokiranega žiro računa nismo mogli vedno pravočasno poravnati naših obveznosti, zato so se nekateri poslužili tudi sodnih terjatev. Na osnovi doseženih rezultatov poslovanja je izračunan in ugotovljen tudi finančni rezultat. Ta za prvih devet mesecev letos znaša:

- po fakturirani realizaciji:
celotni dohodek je bil dosežen v višini 206,428.344,17
poslovni stroški znašajo 160,091.862,53
dohodek pa je bil dosežen v višini 46,336.481,64
- po plačani realizaciji je bil:
celotni dohodek dosežen v višini 199,829.413,49

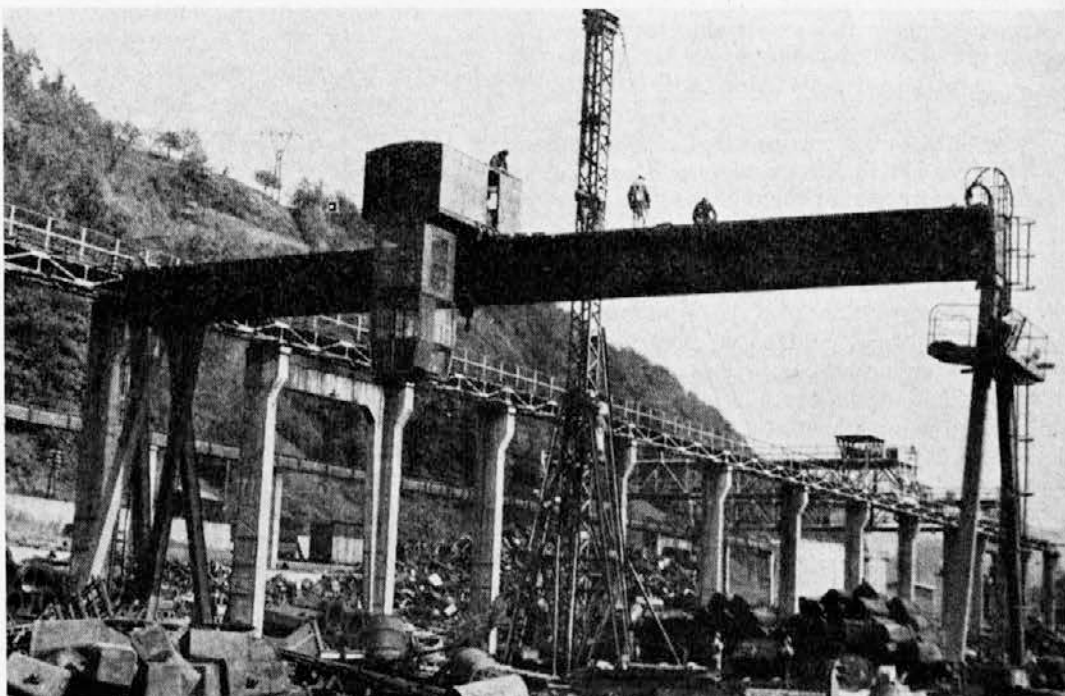
poslovni stroški so znašali 152,803.321,02
dohodek pa je bil dosežen v višini 47,026.092,47

Celotni dohodek smo po fakturirani realizaciji dosegli s 86,72 %, po plačani pa 83,92 %. Doseženi dohodek po fakturirani realizaciji znaša 67,89, po plačani pa 68,90 od planskih postavk, predvidenih v gospodarskem načrtu za prvih devet mesecev letos. Na veliko odstopanje med doseženim celotnim dohodkom in dohodkom vplivajo poslovni stroški, ki so v močnem porastu. Ti so doseženi v fakturirani realizaciji s 95,08 %, v plačani pa z 90,75 %. Vrednost porabljenega materiala je proti planiranemu prav tako v močnem porastu. Njena vrednost znaša po fakturirani realizaciji 98 %, v plačani pa 93,47 %.

Poročilo je nato vsebovalo podatke o ugotovitvi sklada za OD in njihovo delitev. Povedano je bilo, da je višina sklada za osebne dohodke odvisna od doseženega poslovnega uspeha podjetja. Po merilih, ki jih je sprejel DSP, naj bi za prvo polletje letos znašal sklad neto osebnih dohodkov do 90 % planiranega dohodka 43 %, nad 90 % planiranega dohodka pa 50 %. Delitveni odnos naj bi bil v razmerju 67,5 % za OD bruto in 32,5 % za sklade podjetja. Za drugo polletje letos naj bi sklad neto OD znašal 48,5 % od doseženega dohodka, delitveni odnos pa 75 % za OD bruto in 25 % za sklade. Ugotoviti moramo, da letos ne dosegamo 90 % planiranega dohodka. Ob upoštevanju s pravilnikom določenih meril nam bi po doseženi realizaciji za sklad OD za prvo polletje pripadalo 14,530.160 N din, za tretje četrtletje pa 6,418.986 N din oziroma skupno 20,949.146 N din. Za prvih devet mesecev letos pa smo na račun akontacije OD že izplačali 22,817.636,31 N din. K temu moramo prišteti še izplačila za mesec september iz naslova premij, variabilnega dela in dodatka za stalnost v znesku 740.209,05, tako da skupna izplačila za tretje četrtletje znašajo 23,557.845,36 N din, kar je za 12,45 % več, kot nam sicer pripada po pravilniku o delitvi dohodka in OD. Povprečni OD so

v prvih devetih mesecih letos bili doseženi na zaposlenega v višini 819,69 N din. Če upoštevamo doseženi dohodek in realizacijo in temu nasproti izplačane OD, ugotovimo, da smo v prvem polletju od doseženega dohodka izplačali za OD 60,9 % in le 39,1 % za sklade. Ta odnos pa je v tretjem četrtletju še precej slabši, saj smo na račun akontacije za OD izplačali 86,9 % od doseženega dohodka, za sklade pa nam je ostalo le še 13,1 %. Vzrokov za to je več. Osnovni pa so: zaostajanje v doseganju realizacije proti planu v prvem polletju za 23 %, v tretjem četrtletju pa za 31,2 %, povišanje zalog za 9,55 %, zviševanje v kalkuliranih poslovnih stroških in zvišanje stanja terjatev od odjemalcev za preko 6 milijonov N din. Pri posebnih poslovnih stroških so bili v devetih mesecih letos prekoračeni samo stroški reprezentance in delno stroški za našo udeležbo na sejnih v tujini. V celoti so bili posebni poslovni stroški doseženi v višini 71,36 % letne kvote. Na povišanje stroškov reprezentance je v največji meri vplivalo povečanje gostinskih uslug, kar pri sestavljanju plana ni bilo dovolj upoštevano. Ob zaključku je bilo rečeno, da nas vsi pokazatelji in poročila opozarjajo, da smo predvsem zaradi nizke mesečne realizacije izdelkov prišli na rob rentabilnosti poslovanja. Delež za OD se je v celotnem dohodku močno povečal, zaradi česar je prizadeta akumulativnost, ki je ostala le še v minimalnem obsegu. Delovna skupnost je zato primorana, da do konca letošnjega leta uredi poslovanje, tako da bo delitveno razmerje v prvem in drugem polletju usklajeno s pravilnikom o delitvi in z razmerji, določenimi s poslovnim načrtom. Zato bomo morali v zadnjem četrtletju:

- doseči realizacijo naših izdelkov vsaj v višini 57 milijonov N din;
- zmanjšati zaloge nedovršene proizvodnje in polizdelkov s finaliziranjem in s tem povečati zalogo kvalitete gotovega blaga za dodatne 3 milijone N din;
- izdelati analizo zalog nedovršene proizvodnje in polizdelkov ter ugotoviti njihovo kurantnost;

Pri starem železu je zmeraj živo

Foto: M. Ugovšek

— zmanjšati zalogo ingotov na ta način, da se SM peč do konca leta izključi iz obratovanja;

— znižati stanje dolžnikov vsaj na stanje na dan 1. januarja 1967;

— pri naših odjemalcih dosledno izterjati zamudne obresti;

— za 0,50 milijonov N din znižati potrošnje investicijskega vzdrževanja pod planirano letno kvoto.

Predlagani ukrepi so zahtevni, vendar predstavljajo minimum akcije, ki jo bomo morali do konca leta izvršiti, če hočemo, da bo podjetje neomajano zaključilo letošnje poslovno leto in prešlo kritično obdobje svojega poslovanja.

V razpravi o poročilu je sodelovalo več diskutantov. Rečeno je bilo, da podatki o poslovanju opozarjajo, da situacija za nas ni rožnata. Proizvodni stroški so na vseh področjih previsoki. Pomanjkanje naročil je bilo v precejšnji meri tudi odraz našega dela in odnosov do kupcev v predreformskem obdobju. Vse premalo se zavedamo naše pomanjkljivosti, istočasno pa smo nezadovoljni z nizkimi OD. Premalo je še resnosti pri delu in smelosti pri iskanju vzrokov za izboljšanje poslovanja. Na podlagi ukrepov, ki so navedeni v poročilu, da bi izboljšali delo in poslovanje, so bile že izdane osebne zadolžitve vodjem sektorjev. Predlagani ukrepi pa so samo del ukrepov za ureditev poslovanja, ki ga je s poslovnim planom za letošnje leto določil DSP. Ostali diskutanti so se v razpravi dotaknili problema zalog in želeli pojasniti, zakaj kasnimo pri dobavnih rokih, ko istočasno ugotavljamo, da nam primanjkuje naročil, katere ukrepe je naša železarna storila proti dobavitelju lahke proge, zakaj pri ukrepih in zadolžitvah, ki so bile izdane, poleg vodij sektorjev niso omenjeni vodje sklopov obratov, omenjajo pa se obratovodje, in kako bo komercialni sektor pristopil k akciji za znižanje števila naših dolžnikov.

Za zaloge materiala razreda 3 je bilo v razpravi rečeno, da so resnično prekomerne, da pa pri njihovem zniževanju nastajajo tudi težave. Razlog za tako visoko stanje je po mnenju diskutanta največ v tem, ker obrati naročajo več, kot bi bilo sicer potrebno. Zaloge teh materialov so se nekoliko sicer znižale, lahko pa bi bile še nižje, če bi obrati pri svojih zahtevah bili bolj objektivni. Za primer nesmotnega naročanja in prekomernih zalog so bili navedeni livarski okviri, ferolegure in valji. Samo surovin za 114. panogo je na zalogi preko 3 milijarde S din, medtem ko zaloge ostalega drobnega materiala razreda 3 znaša le nekaj nad 600 milijonov S din. Po mnenju diskutantov obstaja predvsem v topilnici možnost znižanja proizvodnih stroškov z znižanjem cene starega železa. S podjetji, ki se bavijo s prodajo starega železa in ostalim vložnim materialom, so v tej smeri že bili razgovori, na katerih je bilo ugotovljeno, da taka možnost obstaja. Razen našega zahtevka za znižanje cene starega železa bo pristopiti tudi k drugačni klasifikaciji vložnega materiala. Na postavljena vprašanja je bilo pojasnjeno, da so v ukrepih, ki so bili izdani, navedene samo zadolžitve za vodje sektorjev, da pa morajo ti v okviru svojih pristojnosti izvršiti določenih nalog in zadolžitve prenesti na svoje podrejene. Za zaostanke pri

dobavah je bilo rečeno, da nastajajo ti največkrat zaradi neuspele proizvodnje. Izmeček, ki nastane, moramo nadoknaditi, vendar tega ne storimo vedno pravočasno, zaradi česar tudi kasnimo pri dobavnih rokih. Za vzroke zastojev in ukrepov proti dobavitelju opreme lahke proge valjarne je bilo povedano, da smo bili primorani, da smo del opreme naročili tudi pri domačih dobaviteljih. Dobavo elektro opreme za lahko progo valjarne smo zato zaupali podjetju Rade Končar v Zagrebu. Zaradi zamude pri dobavi elektro opreme smo lahko progo valjarne vključili v poskusno obratovanje šele meseca novembra lani. Poskusno obratovanje pa zaradi pogostnih okvar na elektromotorjih in ostali elektro opremi ni bilo možno, in tako po enem letu praktično niso bili doseženi nobeni rezultati. Tako stanje je neugodno vplivalo tako na našo železarno kakor tudi na dobavitelja elektro opreme. Oprema je bila zato uradno reklamirana. V reklamaciji smo navedli tudi škodo, ki je nastala zaradi izpada proizvodnje lahke proge v času poskusnega obratovanja. Na naše zahteve je Rade Končar pristal, razen na zahtevo, da nam povrne škodo, nastalo zaradi izpada proizvodnje. Na zadnjem sestanku s predstavniki tega podjetja je bilo dogovorjeno, da bodo njihovi strokovnjaki uredili elektro opremo in tako usposobili lahko progo za začasno obratovanje, in da bodo do 30. junija naslednjega leta v elektro opremi zamenjali vse dele, ki ne ustrezajo. Za način pristopa k zniževanju števila naših dolžnikov je bilo rečeno, da so naši največji odjemalci istočasno tudi največji dolžniki. Vse bomo morali ponovno opozoriti, da poravnajo zaostale račune, ali pa se bomo morali za njihovo izterjavo poslužiti gospodarskih sodišč, česar doslej še nismo storili. Na naše obvestilo moramo pričakovati tudi primerno reakcijo teh podjetij. Lahko se nam celo zgodi, da bomo zaradi tega pri nekaterih naročnikih zato izgubili nadaljnja naročila. Izterjava in način pristopa k tej akciji ne bosta lahka, posebno še, ker je komercialni sektor istočasno zadolžen za zbiranje in kompletiranje naročil, ki nam jih primanjkuje. Pri naročilih, ki jih uspemo dobiti, pa bomo morali bolj paziti na dobavne roke in kvaliteto materiala, pri nekaterih izdelkih pa bo verjetno delno regulirati tudi ceno.

Pri kontinuiranem popisu zalog materiala razreda 3 je bilo rečeno, da je bil v času od 26. junija do 4. oktobra letos opravljen popis trde kovine, nemetalnih dodatkov, ferolegur, čistilnih sredstev, gradbenega materiala, vodovodnega materiala, avtomateriala in ognjevzdržnega materiala. Razlike med popisnim in knjižnim stanjem so bile ugotovljene pri nemetalnih dodatkih in avtomaterialu. Razlike so nastale zaradi zamenjav med blagovnimi številkami in daljšega zadrževanja na skladišču, zaradi česar je postal neuporaben. Rezultat ugotovljenih razlik je negativen in predstavlja 1,3 % vseh popisanih zalog. Razlike so nastale iz objektivnih vzrokov, zato je bilo predlagano, da se rezultat popisa odobri in dovoli potrebna knjiženja.

Pri predlogu za odobritev bonifikacije je bilo povedano, da se nanaša na plačilo zamudnih obresti zaradi nepravčasne dobave po sklenjenih pogodbah, na reklamacijo materiala, ki ni ustrezal naročenemu

namenu in dodatni obdelavi materiala. Vse zahteve inozemskih kupcev je pregledala strokovna služba in ugotovila, da so reklamacije nastale iz objektivnih razlogov, zaradi česar so zahteve kupcev utemeljene. Zato se je predlagalo, da delavski svet zahtevam ugodi in odobri, da inozemskim kupcem priznamo zahtevane bonifikacije.

Predlog za razširitev števila podpisnih pooblaščenecv je bil utemeljen s tem, da moramo v podjetju za nemoteno poslovanje imeti registrirano potrebno število podpisnih pooblaščenecv za podpisovanje in sopodpisovanje službenih aktov. Zato se je tudi pokazala potreba, da je treba razširiti število podpisnih pooblaščenecv za sopodpisovanje listin finančnega in materialnega značaja.

Septembra lani je delavski svet sprejel sklep, da v železarni pristopimo k odprodaji stanovanj, ki smo jih iz našega stanovanjskega fonda prenesli na stanovanjsko podjetje. Nekaj stanovanj je na podlagi te odločitve bilo že odprodanih. Dodatno pa so se še prijavili kandidati, ki bi želeli za svoje potrebe odkupiti stanovanja. Upoštevajoč tako odločitev je bilo zato predlagano, da naj delavski svet zato prošnji za odkup stanovanja ugodi. Razpis in prodajo bi v imenu naše železarne opravilo stanovanjsko podjetje.

Predlog za spremembo na poslovnem skladu se je nanašal na brezplačen prenos stanovanjskih hiš iz naše železarne na stanovanjsko podjetje. Stanovanjske hiše so bile zgrajene že potem, ko je bilo stanovanjsko podjetje ustanovljeno. Pred zaključkom zasedanja pa je direktor Gregor Klančnik zaradi pravilne informiranosti seznanil delavski svet o dosedanjem poteku razgovorov in zahtevi po združitvi slovenskih železarn.

Na podlagi predlogov, ki so bili predloženi v obravnavo in razpravo na zasedanju, je delavski svet sprejel naslednje sklepe:

— odobri se poročilo o poslovanju železarne v devetih mesecih letošnjega leta vključno z ugotovljenim finančnim rezultatom;

— potrdi se poraba in namen koriščenja posebnih poslovnih stroškov;

— potrdijo se ukrepi, ki so bili po liniji uprave podjetja izdani za izboljšanje poslovanja v zadnjem četrtletju letošnjega leta;

— potrdi se kontinuirani popis zalog materiala razreda 3, izvršen v tretjem turnusu letos, in odobri;

da se ugotovljeni viški v znesku 6.540,70 N din knjižijo v dobro izrednim dohodkom in manki v znesku 22.631,86 N din v breme izrednim stroškom;

— v smislu predpisov o deviznem poslovanju se odobri, da naša železarna inozemskim kupcem prizna bonifikacijo, in sicer:

a) zahodnonemški tvrdki Hermann Schmidt v znesku 1.041,30 DM, kolikor znašajo dodatni stroški kontrole in razdelitev dobavljenega materiala;

b) švicarski tvrdki Röchling Stahlexport v znesku 29,65 šv. fr., kolikor znaša vrednost reklamirane količine materiala;

c) zahodnonemški tvrdki Hermann Schmidt v znesku 1.287,21 DM, kolikor znašajo stroški dodatne obdelave materiala;

d) zahodnonemški tvrdki Ernest Komrowsky v znesku 1.089,04 DM, kolikor znašajo zamudne obresti za nepravočasno dobavo materiala;

— odobri se razširitev števila podpisnih pooblaščenecv za sopodpisovanje listin finančnega in materialnega značaja in pooblasti Antona Rutarja, zaposlenega na delovnem mestu vodje finančne operative, da v odsotnosti direktorja GRS sopodpisuje vse listine finančnega in materialnega značaja skupno z ostalimi upravičenimi pooblaščenici firme podjetja;

— odobri se prodaja garsonjere v zgradbi trgovskega doma Ravne na Koroškem, Čečovje 58, in garsonjere v stanovanjskem

bloku št. 7 v Gramoznici. Razpis in prodajo opravi stanovanjsko podjetje Ravne na Koroškem pod pogoji, ki so bili določeni pri prvi prodaji stanovanj;

— iz osnovnih sredstev naše železarnice se izloči stanovanjske hiše in stanovanja:

a) stanovanjska hiša stolpič 1, 2, 3 in 4 v Gramoznici;

b) stanovanjska hiša Gozdna pot 12 in stanovanjska hiša Navrški vrh ter se brez povračila protivrednosti prenesejo v upravljanje stanovanjskemu podjetju Ravne na Koroškem. Razpolagalno pravico s stanovanji v prenesenih stanovanjskih hišah in stanovanjih zadrži naša železarna;

— pri že prenesenih stanovanjskih hišah št. 59 in 60 na Čečovju se zaradi dodatne vgraditve hidroforov sedanji knjižni vrednosti doda še vrednost teh, ki znaša za stanovanjsko hišo št. 59 2.669,93 N din, za stanovanjsko hišo št. 60 pa 2.669,92 N din;

— odobri se prodaja amortiziranih osnovnih sredstev stare priprave peska in iz obratovanja izločenega elektro motorja;

— odobri se brezplačen prenos treh 30-stanovanjskih hiš v Gramoznici iz osnovnih sredstev naše železarnice na osnovna sredstva stanovanjskega podjetja Ravne na Koroškem. Dokončen prenos se izvrši, ko bo znana knjižna vrednost prenesenih stanovanjskih hiš.

-et

SKLEPI UPRAVNEGA ODBORA

Na sejah meseca novembra se je upravni odbor največ zadržal na pripravi materiala in predlogu za zasedanje DSP. Podrobneje je bil informiran tudi o vsebini sestanka, ki je bil v Ljubljani, o vprašanju integracije slovenskih železarn. Razen tega je razpravljal še o predlogu za osnove šole za VK delavce ter obravnaval in reševal ostalo poslovno problematiko podjetja. Pri tem se je najprej seznanil s predvidenim planom števila zaposlenih za naslednje leto. Na osnovi predloga plana proizvodnje in realizacije so bila vodstva obratov zadolžena, da izdelajo predloge števila zaposlenih. Strokovna služba, ki je predloge zbiralala, je ugotovila, da zahteve po številu zaposlenih znatno presegajo potrebe, in da bi za isti obseg plana proizvodnje, ki ga imamo predvidenega za leto, po njihovem morali naslednje leto zaposliti precej več delavcev, kar seveda ni realno. Zato vseh predlogov obratov pri sestavi enotnega predloga števila zaposlenih ni bilo mogoče upoštevati. Po korekturah, ki so bile izvršene, je bil izdelan predlog plana števila zaposlenih, ki predvideva, da bi naslednje leto imeli povprečno 3210 zaposlenih. Predlog je sestavljen ločeno za prvo in drugo polletje. Tako kot za plan proizvodnje in realizacije naj bi se tudi za predlog plana števila zaposlenih predlagalo, da bi veljal samo za prvo polletje, medtem ko bi se za drugo polletje na podlagi že bolj znanih podatkov lahko predvidelo realnejše število zaposlenih po obratih. Na tako enotno sestavljen predlog so bili v razpravi izraženi nekateri pomisleki na število zaposlenih v TKR in njihovo notranjo razporeditev, na delitev zaposlenih v elektro remontu in število zaposlenih, ki so obratom potrebni za redno radomeščanje zaradi boleznih in letnih dopustov odsotnih delavcev. Poudarjeno je bilo, da bi pri zaposlenih na investicijskih delih morali ločiti zaposlene, ki delajo na investicijsko vzdrževalnih delih, ker morajo ti spadati pod obrate, in na ostale, ki so razporejeni na izvrševanje ostalih novih del. Zaposleni na teh delih pa naj bi spadali pri delitvi v grupo za IVD. Odločeno je bilo, da je predlog plana števila zaposlenih za leto 1968 s pripombami, ki so bile v razpravi izoblikovane, osvojiti, zato ga je v tako dopolnjeni obliki posredovati v razpravo delovni skupnosti, nato pa predložiti v potrditev DSP.

Upravni odbor je bil seznanjen z utemeljitvijo predloga za ustanovitev šole za VK delavce. Rečeno je bilo, da so o tem na posebnem sestanku razpravljali vodje obratov. Ugotovljeno je bilo, da imamo v podjetju nizko kvalifikacijsko strukturo, in da razmerje med posameznimi stopnjami strokovnosti povsem ne ustreza našim potrebam. Da bi lahko ugodili vse večji zahtevnosti naših kupcev, bo za zahtevna delovna mesta v neposredni proizvodnji zagotoviti potreben kader. Anketa, ki jo je opravil kadrovski oddelk, je pokazala, da je med zaposlenimi interes za vpis v šolo za VK delavce. Največ kandidatov je iz mehanske in vzdrževalnih obratov, manjši interes pa je v metalurških obratih. Zaradi majhnega števila prijavljenih iz metalurških obratov, in ker je kvalifikacijska struktura pri njih relativno nizka, pred-

V začetku novembra so nas obiskali predstavniki republiškega sindikalnega sveta Makedonije

lagatelj menijo, da bi bilo treba iz teh obratov v šolo za VK delavce določiti potrebno število zaposlenih. Njihovo število naj bi bilo odvisno od zahtevnosti dela, ki ga sedaj opravljajo, in upoštevanja potreb po tem kadru v bližnji prihodnosti. V razpravi je bilo ugotovljeno, da bi ustanovitev šole za VK delavce istočasno pomenila za podjetje tudi pokrivanje nastalih stroškov. Železarna že financira TSS oddelk za odrasle, MIS in poklicno šolo za odrasle ter 2-letno šolo za priučevanje, zato se pojavlja vprašanje, če poleg stroškov teh šol, ki niso majhni, in stroškov za ostalo redno izobraževanje, pokrivalo še dodatne stroške, ki bodo nastali z ustanovitvijo šole za VK delavce. Na splošno je prevladalo mnenje, da so nam novi VK delavci potrebni, in da je s tem utemeljena tudi potreba po ustanovitvi šole, da pa bi vzporedno s tem morali načeti vprašanje, kje in od kod dobiti sredstva za financiranje stroškov šole.

Zaradi delno nasprotujočih si mnenj, ki so izvirala predvsem z vidika možnosti financiranja, je upravni odbor imenoval posebno komisijo z nalogo, da predlog za ustanovitev šole za VK delavce ponovno prouči. Predlog je obravnavati v sodelovanju z direktorjem IC predvsem z vidika finančnih sredstev, ki jih bomo za strokovno izobraževanje naslednje leto imeli na razpolago, in možnosti znižanja predvidenega predračuna.

Upravni odboru so bili posredovani v odločitve nekateri sporni primeri za letošnje proglasitve jubilejantov dela. Sporni primeri so se največ nanašali na štetje delovne dobe za čas zaposlitve pred odhodom v JLA, na štetje delovne dobe za čas, ko so se posamezniki v

čas okupacije nahajali v internaciji v raznih taboriščih, in na štetje delovne dobe zaradi prekinitev, ki so nastale na osebno željo posameznikov. V razpravi je bilo ugotovljeno, da so letošnji sporni primeri podobni primerom iz prejšnjih let, zato je zaradi enotnosti pri reševanju posameznih vlog upoštevati že v prejšnjih letih osvojene kriterije. Po tako osvojenem stališču je bilo zato odločeno:

— ugoti se prošnjam tistih prosilcev, pri katerih je bilo sporno štetje delovne dobe pred zaposlitvijo pred odhodom v JLA in obravnavanje delovne dobe, ko so se v času okupacije nahajali v koncentracijskih taboriščih, zato se jih letos v skupini, za katero bodo pri skupnem seštevku delovne dobe izpolnili pogoje, proglasi za jubilate dela;

— prošnjam, da bi se v delovno dobo za proglasitev jubilejantov dela štele tudi zaposlitve pred zaposlitvijo v naši železarni, ki so nastale zaradi prekinitve delovnega razmerja na lastno željo, se ne ugoti. Tako stališče je upravni odbor sprejel, ker imamo povsem podobnih primerov v železarni precej in bi s tako izjemno ugoditvijo štetja delovne dobe pri seštevkih za proglasitev jubilejantov dela po nepotrebnem v podjetju odprli nov problem, pa tudi sicer izjemna ugoditev ne bi bila v skladu z našimi internimi predpisi.

Vodstvo topilnice in livarne je s potrebno utemeljitvijo obvestilo upravni odbor, da se je pri njih zmanjšal obseg dela, zaradi česar se je v teh obratih pojavil višek zaposlenih. V topilnici se je obseg dela zmanjšal zaradi izločitve SM peči iz rednega obratovanja, v livarni pa zaradi pomanjkanja naročil. Ker so bili podatki o vzrokih zmanjšane obsega de-

la v obeh obratih dovolj utemeljeni, je upravni odbor v smislu 2. odstavka 111. člena pravilnika o medsebojnih delovnih razmerjih naše železarnice moral ugotoviti, da se je:

- v topilnici zmanjšal obseg dela zaradi izločitve SM peči iz rednega obratovanja, kar je bilo potrjeno že na zadnjem zasedanju DSP,
- v livarni pa zaradi pomanjkanja naročil.

Zaradi zmanjšanja obsega dela se je v obeh obratih pojavil višek zaposlenih, ki jih mora kadrovske oddelek prerazporediti na druga delovna mesta v okviru podjetja. Pri pregledu seznama zaposlenih, ki naj bi se jih zaradi viška zaposlenih prerazporedilo na druga dela, je bilo ugotovljeno, da je med njimi nekaj delavcev z dolgoletno delovno dobo samo v železarni. Čeprav posamezni primeri niso bili posebno obravnavani, upravni odbor meni, da premestitve delavcev z dolgoletno delovno dobo v železarni ne bi smele prizadeti. Zato mora kadrovske oddelek v sodelovanju z vodstvom livarne ponovno pregledati seznam in za sporne primere, ki bodo ugotovljeni, sporazumno najti drugo možno rešitev.

Pri obravnavi zadeve Alojzije Mekan je bilo ugotovljeno, da je bil postopek komisije za kadre in delovna razmerja pravilen, in da zato njenega ugovora zoper odločitev komisije ni mogoče osvojiti. Zato je v smislu 132. člena pravilnika o medsebojnih delovnih razmerjih naše železarnice kot za pristojen organ njen ugovor zoper odločbo, da ji preneha delovno razmerje v naši železarni zaradi neopravičenih izostankov, zavrnili. Upoštevajoč njene družinske in socialne razmere in dejstvo, da je prizadeta mati štirih nepreskrbljenih otrok, ki so vezani samo na njen dohodek iz zaposlitve, pa je bilo istočasno odločeno, da je prošilko sprejeti nazaj na delo v železarno in jo razporediti na njenim delovnim sposobnostim primerno delovno mesto.

Upravni odbor se je ponovno povrnil na zahtevo gostinskega podjetja Dom železarjev Ravne na Koroškem za poravnavo zaostalih računov, ki po njihovih navedbah izvirajo vsi od leta 1958 dalje. Njihova zahteva je bila predhodno obravnavana v gospodarsko računskem sektorju in splošnem sektorju. Po njihovih ugotovitvah nekaj spornih računov nismo sprejeli in zato tudi niso knjiženi v našem knjigovodstvu, je pa Dom železarjev, čeprav se stanje konta ni moglo ujemati, vsako leto potrdil naše obvestilo o potrditvi in stanju konta. Na podlagi take ugotovitve in dejstva, da smo vse do osamosvojitve Doma železarjev lansko leto pokrivali nastalo poslovno izgubo, je bilo odločeno:

- da naša železarna plača odprte račune za storitve, ki so bile po naših naročilih opravljene v Domu železarjev od 1. decembra 1964 dalje. Poravnajo se le zneski, za katere po tem obdobju obstajajo pravilno izstavljeni računi;
- da se sporni računi in terjatve od leta 1958 do vključno 30. novembra 1964 smatrajo kot zastarani in zato ne plačajo.

Na predlog posebne komisije, ki jo je imenoval upravni odbor za izdelavo predloga za nabavo praktičnih daril letošnjim jubilarom dela, je bilo sklenjeno, da se jubilarom dela letos dodeli:

- 30-letnim jubilarom dela višina denarne nagrade, določena s pravilnikom o delitvi OD;
- 20-letnim jubilarom dela moška ali ženska zapestna ura. Razen tega lahko izbirajo še med naslednjimi praktičnimi darili: usnjen kovček, električni brivski aparat, fotoaparat ter moško ali žensko kolo;
- 10-letnim jubilarom dela moška oziroma ženska zapestna ura.

Če vrednost nabavljenih praktičnih daril ne bo dosegla zneska, do katerega so 10- in 20-letni jubilarji dela upravičeni, se jim razlika izplača v gotovini.

Ugodeno je bilo prošnji v železarni zaposlenega Maksa Potočnika, Rudolfa Oslovnika in Rozalije Winkler ter odobreno, da se jim za letos izplača dodatek za letni dopust. Dodatek jim doslej ni bil izplačan, ker so bili na zdravljenju v Topolšici, kjer bodo predvidoma ostali do konca leta in tako dopusta za letos ne bodo mogli izkoristiti.

Osvojeni so bili predlogi komisije za kadre in delovna razmerja in odločeno:

- da se v železarni zaposlenemu Karlu Krauserju za čas obiskovanja delovodske šole

v Slovenj Gradcu odobrijo iste ugodnosti, ki veljajo za ostale izredne slušatelje na tej šoli;

- v železarni zaposlenemu Ivanu Hanžetu se povrne polovica stroškov prevoza za čas, ko je obiskoval predavanja na kovinarskem šolskem centru v Mariboru;

- v železarni zaposlenemu Jožetu Odru se za čas izrednega študija na TSS nudijo iste ugodnosti, do katerih so upravičeni zaposleni, ki so kot izredni slušatelji vpisani na srednjih in višjih šolah;

- zaradi pomanjkanja finančnih sredstev sta bili odklonjeni prošnji Ernesta Mežnerja za dodelitev štipendije za čas študija na ekonomski fakulteti in Janka Štimnikarja za ponovno aktiviranje štipendije za študij na FNT — oddelku za kemijo;

- na vlogo Kristine Dekle, da bi jo oprostil plačila štipendije, ker se kot naša štipendistka po končanem študiju ni zaposlila v naši železarni, se sklene, da je predlagati časopisnemu podjetju Delo v Ljubljani, kjer je sedaj zaposlena, da zanjo krijejo polovico stroškov štipendije, drugo polovico pa bi ji ob upoštevanju navedb v njeni vlogi v železarni odpisali.

Na predlog uprave podjetja in posameznih sektorjev so bila odobrena službena potovanja v inozemstvo:

- tov. Branku Špragarju 3-dnevno potovanje v Avstrijo in 7-dnevno potovanje v Zahodno Nemčijo;

- inž. Božu Cimermanu 7-dnevno potovanje v Zahodno Nemčijo;

- dir. Gregorju Klančniku 5-dnevno potovanje v Francijo;

- inž. Ivanu Zupanu 2-dnevno potovanje v Italijo;

- inž. Jožetu Borštnerju 2-dnevno potovanje v Avstrijo;

- tov. Jožetu Matitzu 3-dnevno potovanje v Avstrijo.

Ugodeno je bilo prošnji organizacijskega komiteja za mednarodno tekmovanje v orodni telovadbi med reprezentanco Bavarske in Slovenije in odobreno, da naša železarna krije stroške nabave pokalov in ostalih praktičnih daril, ki so bila podeljena članom nastopajočih ekip.

Za izvedbo strokovne ekskurzije aktiva ZMS naše železarnice v Litostroj Ljubljana je bila odobrena enkratna dotacija v znesku 952 N din, kolikor znašajo stroški prevoza z avtobusom. Za odsotnost iz podjetja morajo udeleženci izkoristiti v mesecu decembru pripadajočo prostoto soboto.

V smislu navodil za izvedbo inventure v delovnih organizacijah je upravni odbor imenoval centralno komisijo za izvedbo inventure v naši železarni in na predlog iste komisije je potrdil sestav komisij in popisnih udeležencev za popis osnovnih sredstev naše železarnice.

Odobreno je bilo, da naša železarna prispeva Združenju jugoslovanskih železarn pripadajoči del stroškov za potovanje njihovega sodelavca Vojislava Jovanovića v ZSSR zaradi dogovora o zamenjavi valjanega materiala.

Odobreno je bilo, da naša železarna društvu orodjarjev SFRJ v Zagrebu tudi za letos plača članarino v znesku 24.000 S din.

Osvojen je bil predlog komisije za osebne dohodke, in tov. Mirku Juraji, zaposlenem na delovnem mestu delovodje servisne delavnice prometnega oddelka, v smislu čl. 25 pravilnika o delitvi OD odobren 10% dodatek za izredna dela.

Odklonjena je bila zahteva prometnega oddelka, da je iz vzrokov, ki so jih navedli v svoji vlogi, pristopiti k spremembi premijskega pravilnika.

Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev so bile odklonjene prošnje nekaterih organizacij in društev, da bi jim železarna nudila finančno pomoč. Ostale prošnje, s katerimi so se posamezniki obrnili na upravni odbor, da bi ta organ posredoval v raznih njihovih osebnih zadevah, so bile odstopljene za to odgovornim službam in oddelkom z nalogo, da se rešujejo na redni poti in za to pristojnih organih.

Upravni odbor je seveda moral odločati še o raznih ostalih prošnjah za izredno plačan ali neplačan dopust, dodatku za ločeno življenje in podobno, s katerimi so se posamezniki obrnili na njegov naslov. O sprejetih odločitvah in rešitvi njihovih vlog pa so bili prosilci pisмено osebno obveščeni.

-et

Z letne konference ZMS

V nedeljo, 15. oktobra 1967, se je v kavarni doma železarjev zbrala mladina železarnice Ravne na svoji letni konferenci. Ob dokaj skromni, a vendar zadovoljivi udeležbi (saj se je od povabljenih 105 konference udeležilo 79 delegatov), je mladina samokritično razpravljala o delu in problemih mladinske organizacije v našem podjetju.

Od povabljenih gostov so bili na konferenci prisotni: glavni direktor železarnice Gregor Klančnik, sekretar TK ZKS tov. Ivan Zupan, član kontrolne komisije pri občinskem komiteju ZKS tov. Boris Florjančič, člana občinskega komiteja ZMS tov. Ivo Fele in Jože Plaznik ter predstavnik izobraževalnega centra tov. Ivan Čeplak.

Iz obširne razprave prinašamo glavne misli in zaključke.

V uvodnem referatu je predsednik tov. Milan Praznik prikazal delo in probleme, s katerimi se je mladinska organizacija srečavala med letom. Če na kratko analiziramo poročila in razpravo na konferenci, lahko ugotovimo, da z dejavnostjo mladih ne moremo biti zadovoljni, da ni takšna, kot bi morala biti oziroma kot si jo želimo. Konferenca je obravnavala vzroke neaktivnosti. Iz razprave bi lahko izluščili predvsem dva vzroka, ki sta bistveno vplivala na dejavnost mladinske organizacije.

- Mladi kažejo premalo interesa za delo v mladinski organizaciji;

- ob kopici problemov je pri reševanju ostala mladinska organizacija prepuščena sama sebi.

V železarni je zaposlenih ca. 800 mladih, kar predstavlja približno $\frac{1}{4}$ vseh zaposlenih. Organizirani so v 6 aktivih: v sklopu jeklarne, sklopu TPO, sklopu SMO, sklopu EVO, v upravi in TKR ter izobraževalnem centru. Aktivne vodijo 6-7-članski sekretariati, tovarniški komite pa naj bi delo koordiniral in usmerjal.

Pa poglejmo, kakšna je dejavnost po aktivih. Slika je porazna, dejavnosti po aktivih ni. Izjema je le aktiv uprave in TKR, ki je v letu 1966 izvedel letno konferenco, pa še tu je dejavnost med letom zamrla. V vodstvih aktivov so še danes mladinci, ki so bili izvoljeni na letnih konferencah v letu 1965, mladi pa funkcij v vodstvih aktivov niso pripravljene sprejeti. Dogajalo se je, da so se sklicevali sestanki in celo konference aktivov, pa so nanje prišli samo člani sekretariata in morda še par mladincev. Namesto da bi na teh sestankih razpravljali o delu aktiva, načrtih itd., so skupno ugotavljali, da nima smisla prirejati takšnih sestankov, saj mladi ne pokažejo interesa. Rezultat tega je bil, da so še ti izgubili voljo do dela in smo s tem izgubili še tisto peščico mladih, ki so pripravljeni delati.

Morda bo zanimivih nekaj podatkov iz analize, s katero je tovarniški komite po-

izkušal ugotoviti možnosti družbenega udejstvovanja mladih. Podatki so sicer že stari, vzeti iz aprila 1966, verjetno pa se stanje ni bistveno spremenilo in se bo lahko dobila približna slika o številu in strukturi mladih.

V železarni je bilo v aprilu leta 1966 zaposlenih 757 mladih. Od tega je bilo 175 mladink in uslužbenk. Od skupnega števila 757 jih živi na območju Raven in okolice slaba polovica — okrog 370. Zanimiv je podatek, da je v vrstah mladih kar 30 % mladink in mladincev, ki so že poročeni in imajo družinske obveznosti. Če sedaj odštejemo od skupnega števila mladih tiste, ki se vozijo na Ravne, in poročene, potem nam ostane vsega okrog 40 % ali nekaj čez 300 mladih, ki imajo glede na ta dva kriterija vse možnosti za uspešno sodelovanje v mladinski organizaciji. S tem pa ni rečeno, da tudi ostalim (poročenim in vozačem) ne bi bilo potrebno sodelovati v mladinski organizaciji, ampak se je hotelo samo prikazati, koliko je mladih na Ravnah, ki imajo res dovolj prostega časa za udejstvovanje v mladinski organizaciji in bi z malo več dobre volje le-teh mladinska organizacija uspešno delovala. Morda je krivično, da se meče vse v en koš, saj nekateri res sodelujejo v raznih športnih in drugih organizacijah, verjetno pa to število ni takšno kot zgornje.

Letošnja konferenca je bila sklicana dvakrat. Prvič zaradi premajhne udeležbe ni mogla biti izvedena. To dejstvo je narekovalo TK potrebo, da je v pripravi za drugo sklicanje konference izvedel anketo med mladimi v železarni, da bi dobil odgovor, koliko mladih je še sploh voljnih sodelovati v mladinski organizaciji. Rezultat ankete je bil, da se je od 40 % mladih pozitivno izrazilo le 19 % zaposlenih v podjetju. Po sklopih oziroma aktivih takole:

jeklarna	30
TPO	12
SMO	52
SEVO	34
TKR in uprava	24

Na osnovi gornjih rezultatov in opažanj je bil na konferenci sprejet sklep, da se v bodoče mladi združijo v en aktiv in bi mu ob pomoči družbenopolitičnih organizacij v podjetju, organov upravljanja in vodstva podjetja zagotovili uspešno delo.

Drugi vzrok, ki je vplival na aktivnost mladih, se nanaša na vsebino dela in sodelovanje z ostalimi organizacijami v podjetju. Na konferenci je bilo poudarjeno, da današnji čas zahteva mnogo od mladega človeka in da delo mladinske organizacije ni tako enostavno. Razpravljanje o proizvodnih problemih, sodelovanje v organih samoupravljanja in razumevanje družbenih procesov zahteva širšo razgledanost in določene izkušnje, ki pa jih mlad človek nima. Ugotovljeno je bilo, da smo na tem področju storili premalo tako organizacija ZM kot ZK in sindikat. Verjetno ne moremo biti ravnodušni ob dejstvu, da v zadnjih dveh letih v organizaciji Zveze komunistov ne beležimo nobenega sprejema mladih, in da smo pri zadnjih volitvah v organe samoupravljanja izvolili v centralni delavski svet samo dva člana kolektiva, ki sta stara manj kot 25 let.

Zanimiva je razprava o kadrovske politiki, o pogojih reforme, ki jo je podal tov.

Gigerl, v kateri ugotavlja, da je naše podjetje premalo storilo za uspešno vključitev v razmere, ki jih je prinesla gospodarska in družbena reforma. Ugotavlja, da na področju kadrovanja vodimo vse preveč togo politiko in da bo za nadaljnjo uspešnost naših prizadevanj nujno moralo priti do reforme naše zavesti — našega mišljenja. Vse preveč zapiramo vrata strokovnim ljudem in z zgrešeno politiko vključevanja mladih v svoje vrste sami povzročamo njihovo pasivnost.

Da bomo ljudi, ki prihajajo iz šol, čim bolj oplemenitili s praktičnimi izkušnjami in tako napravili iz njih sposobne strokovnjake, je predlagal naslednje ukrepe:

spremeniti način pripravništva, bolj zaupati v njihovo delo, omogočiti poznejše napredovanje na delovnem mestu.

V zvezi z nagrajevanjem je mnenja, da sedanja oblika analitske ocene delovnega mesta stimulira mlade, ker je postavljena vedno nižje od delovnega mesta starejšega sodelavca, čeprav zahtevata obe enako ali prvo celo višjo izobrazbo. Omenil je tudi članek iz Informativnega fužinarja, v katerem so ekonomisti in pravniki iz našega kolektiva s primerjalnimi podatki pokazali, v kakšni situaciji se danes pri nas nahaja omenjeni strokovni kader. Ugotavlja, da naša kadrovska politika ni v skladu z reformnimi prizadevanji. Že podatek, da imamo pri 3200 zaposlenih le 4 dipl. ekonomiste in 8 ekonomistov, jasno potrjuje gornjo trditev. Nadalje ugotavlja, da mladi, ki prihajajo v naš kolektiv iz šol, spoznavajo, da trud, ki so ga vložili v izobraževanje, ne prinaša ustreznih nagrad v obliki večjih osebnih prejemkov. Zato se nam lahko zgodi, da se nam bo neobčutljivost na tem področju ob nadaljevanju takšne politike v prihodnje močno maščevala.

V nadaljnji razpravi sta direktor podjetja in sekretar tovarniškega komiteja ZK nakazala vrsto problemov, pred katere je postavljena naša delovna organizacija ob pogojih reforme. Seveda pa ti problemi niso takšne narave, da bi jih lahko sanirali preko noči, zato je potrebno več časa,

strpnosti, predvsem pa več aktivnega delovanja vseh zaposlenih. In prav z aktivnim vključevanjem mladih v to problematiko bi lahko mladinska organizacija mnogo storila. Pri tem pa sta ji obljubila pomoč in podporo vseh zainteresiranih.

V nov tovarniški komite so bili izvoljeni naslednji mladinci in mladinke:

v tovarniški komite: Šipek Julijan, SEVO, German Alojz, SEVO, Kerbev Marija, uprava, Topolovič Ljubiša, jeklarna, Hovnik Pavla, uprava, Založnik Franc, TKR, Vertačnik Marija, SMO, Brežnik Majda, SMO, Waltl Jakob, SMO, Fras Franc, jeklarna, Praznik Milan, uprava.

V nadzorni odbor: Gigerl Herbert, uprava, Naglič Rezka, TPO, Polajner Alfonz, SEVO.

P. M.

OBRATNE NEZGODE V NOVEMBRU

Jože Kren, livarna — Na kaluparskem stroju si je poškodoval palec na levi roki.

Albert Frajdl, kovačnica — Železna palica se mu je skotalila na sredinec desne roke.

Franc Pečnik, valjarna — Pri sortiranju gredic si je poškodoval palec na desni roki.

Vojko Koren, topilnica — Pri avtogenem varjenju se je opeknel po desni nogi.

Filip Kotnik, livarna — Tekoče jeklo mu je brizgnilo za čevelj.

Jože Laznik, valjarna — Valjanec ga je udaril pod kolenom leve noge.

Jože Marzel, topilnica — Tekoče jeklo mu je brizgnilo za čevelj desne noge.

Jože Kovačič, čistilnica — Pri brušenju mu je vroč odletek padel za čevelj.

Alojz Perovnik, topilnica — Kokila se mu je skotalila na desno nogo in mu zmečkala palec.

Ludvik Ogriz, valjarna — Pri prestopu čez vez gredic si je izvinil desno nogo v gležnju.

Anton Merkač, meh. obd. — Na ostružku si je porezal kazalec na desni roki.

Kristjan Hribar, kovačnica — Kovana palica ga je udarila po gležnju desne noge.

Anton Čizek, valjarna — Na železni konic se je vbodel v kazalec.

Kontrast

STROKOVNA POSVETOVANJA IN RAZISKAVE

STATISTIČNA ANALIZA KEMIJSKIH SESTAV JEKEL

V zadnji številki Koroškega fužinarja je inž. Janez Perman podal pregled in oceno enoletnega dela kvantometrijske kontrole s stališča kemijskega oddelka. Ta članek nam daje okvirno sliko organizacijske rešitve dela s kvantometrom, storilnosti kemijskega laboratorija, ekonomsko oceno dela kvantometrijske kontrole in obširno problematiko v zvezi s tem. Prav je, da obletnico rednega dela kvantometrijske kontrole izkoristimo še za kratko informacijo o pomenu kvantometra za jeklarstvo in za kvaliteto naših jekel.

Kakor vsako delo tako tudi rezultate kvantometrijske analize spremljajo najrazličnejše premalo dokumentirane govorice, sodbe, kritike in podobno. Nekateri delo kvantometra kritizirajo, nekateri ga premalo poznajo, nekateri ga podcenjujejo in sodijo, da z njim nismo pridobili tega, kar smo pričakovali, drugi pa zopet precenjujejo njegovo učinkovitost in menijo, da smo z njim praktično odpravili vse probleme v zvezi s kemijskimi sestavami jekel.

Raziskovalni oddelček je skušal priti do čim bolj objektivne ocene in se je zato lotil statistične analize, s katero smo ugotavljali povprečni nivo in enakomernost kemijskih sestav različnih vrst jekel in to primerjali med seboj za tri časovna obdobja:

— za prvo obdobje smo upoštevali šarže, ki so bile izdelane pred 31. avgustom 1965,

— za drugo obdobje smo upoštevali šarže od 1. novembra 1965, s čimer smo skušali ugotoviti vpliv uvedbe tako imenovanega A — B — C — D sistema na enakomernost in želeni nivo kemijskih sestav naših jekel,

— za tretje obdobje pa smo vzeli šarže, izdelane od 1. decembra 1966 dalje, torej po uvedbi kvantometrijske kontrole v redno delo.

Pri tej raziskavi smo upoštevali vse peči v naši jeklarni in za vsako peč smo izbrali za analizo nekaj vrst jekel, ki se največ izdelujejo. Tako smo za večino vrst jekel in za vsako peč ter vsako obdobje vzeli za primerjavo po 50 izdelanih šarž, razen v nekaterih primerih, ko ni bilo na razpolago toliko šarž.

Za SM peč smo analizirali tri vrste jekel, za 25-tonsko elektro peč eno vrsto jekla, za 10-tonsko peč tri vrste jekel, za 5-tonsko peč šest vrst jekel in za indukcijsko peč prav tako šest vrst jekel. Za vsako vrsto jekla smo pri statistični analizi upoštevali vse analizirane elemente kemijske sestave.

Analiza je obsegala:

— statistično analizo porazdelitve za ugotovitev povprečnega nivoja in enakomernosti kemijskih sestav pri posameznih vrstah jekel, — primerjavo pomembnosti razlik srednjih vrednosti in razsipanij v posameznih časovnih obdobjih in

— primerjavo s predpisanimi mejami internih in komercialnih analiznih predpisov.

V času gospodarske reforme so se večkrat pojavile zahteve po znižanju izdelavnih stroškov, pri čemer posebno pri višje legiranih jeklih prihranki fero zlitin niso majhna stvar. Tako je prišlo do ideje, naj bi z legiranjem na spodnjo predpisano mejo dosegli znatne prihranke dragih in večinoma uvoženih fero zlitin. Pri tem največkrat ni bilo pričakovanih ekonomskih uspehov predvsem zato, ker o stanju in možnostih izpolnjevanja analiznih predpisov sploh nismo imeli objektivne predstave. To dejstvo je dalo naši nalogi še poseben pomen. Njen cilj ni bil le v objektivni predstavi izboljšanja kvalitete z uvedbo kvantometrijske kontrole, ampak tudi prav v splošnem objektivna ugotovitev možnosti iskanja ne tveganih priložnosti za prihranke fero zlitin. Raziskava je nakazala do neke mere tudi novo, predvsem pa objektivnejšo vlogo internih analiznih mej v zvezi z izboljšanjem ekonomike v jeklarni.

V novembru je bilo napovedano strokovno posvetovanje, na katerem bi strokovnjaki iz jeklarne, kemijskega in metalurškega oddelka OTKR obravnavali rezultate te obsežne raziskave, kritično pregledali trenutno problematiko, dosedanje uspehe in nakazali smernice

za nadaljnje izboljšave kvalitete in ekonomike v jeklarni glede kemijskih sestav naših jekel. Zaradi objektivnih vzrokov in časovne stiske pri še bolj perečih problemih do posvetovanja v novembru ni prišlo, zato se v tej informaciji omejimo le na rezultate raziskave, o posvetovanju in glavnih sklepih pa bomo poročali v naslednji številki.

Povzetek rezultatov statistične analize nam kaže zelo nazorno, čeprav nekoliko grobo sliko uspehov in splošnega napredka z uvedbo kvantometrijske kontrole. V tabeli 1 je podan pregled za 19 vrst jekel in za 12 elementov kemijske sestave. Odstotki v tabeli pomenijo deleže vseh upoštevanih vrst jekel, pri katerih smo ugotovili za posamezne kemijske elemente splošno izboljšanje, poslabšanje ali pa nespremenjeno stanje glede izpolnjevanja analiznih predpisov, povprečnega nivoja in enakomernosti kemijskih sestav jekel.

Tabela 1: Primerjava izpolnjevanja analiznih predpisov, povprečnega nivoja in enakomernosti kemijskih sestav jekel med prvim (1965) in tretjim (1967) obdobjem.

Element	Izboljšanje %	Poslabšanje %	Nespremenjeno %
C	72	17	11
Si	80	13,4	6,6
Mn	56	22	22
P	72	14	14
S	47	12	11,6 + (29,4)
Cr	53,2	13,4	33,4
Ni	75	25	0
W	66,6	33,4	0
Mo	25	0	(75)
V	100	0	0
Ti	0	0	(100)
Cu	100	0	0

Opomba: () ni odstopanja od analiznih predpisov niti v 1. niti v 3. obdobju.

Odstotek poslabšanja moramo v nekaterih primerih upoštevati z rezervo. Ugotovili smo namreč, da se pojavlja poslabšanje prav pri nekaterih vrstah jekel, kjer je bilo v analizi na razpolago premajhno število šarž. Zaključki o izboljšanju ali poslabšanju se ne nanašajo samo na dejansko ugotovljene vrednosti, am-

pak na porazdelitev, ki jo po zakonu verjetnosti lahko pričakujemo. Če je število podatkov premajhno, je izračunana karakteristika statistične porazdelitve lahko popačena, zaključki pa so nezanesljivi in lahko tudi napačni.

Pri takem razsojanju in medsebojnih primerjavah moramo upoštevati še naslednje važno dejstvo: v času od leta 1965 do danes so bile analize meje pri nekaterih vrstah jekel na osnovi upravičenih ali neupravičenih zahtev spremenjene. Za nekatera posebna naročila največkrat za izvoz so bile predpisane posebne meje, ki so se razlikovale od naših predpisov. Vseh takih namenskih sprememb ob nepopolni evidenci in pomanjkljivi organizaciji v naši jeklarni pri občasnih analizah za preteklo obdobje ni mogoče ugotoviti in upoštevati ali pa bi bilo to zelo težko z veliko dodatnega truda. Zato se moramo pač zadovoljiti z zelo splošno in včasih tudi preveč tolažljivo ugotovitvijo, da nam analiza morda kaže nekoliko slabšo sliko od dejanske. Vse namerne, a neevidentirane in neupoštevane spremembe kvarijo sliko poprečnega nivoja, še bolj pa sliko enakomernosti — širine ugotovljenih razsipanij. Kolikšen je dejanski vpliv teh sprememb, nam je popolnoma neznan.

V splošnem iz tabele 1 jasno vidimo, da je pri vseh elementih prišlo do pomembnega izboljšanja. Ta ugotovitev je glede na razmera kratkotrajno obdobje kvantometrijske kontrole zelo razveseljiva, rezultati analize pa so pokazali, da tudi možnosti nadaljnjih izboljšav še niso izčrpane. Pripomniti je treba, da izboljšanja pri ogljiku in žveplu ne moremo pripisovati uvedbi kvantometrijske kontrole, pač pa modernizaciji kemijske analize po drugih metodah, ki je s kvantometrom časovno v zvezi. Podatkov o titanu in bakru ne smemo posplošiti, ker je pri teh dveh elementih upoštevana le ena vrsta jekla.

Analitsko planski sektor (direktor V. Terseglav) je izdelal v maju 1965 — to se časovno ujema s prvim obdobjem v naši analizi — pregled izpolnjevanja analiznih predpisov. Zanimiva je primerjava takratnega in današnjega stanja, kar bi v grobem ustrezalo primerjavi med prvim in tretjim obdobjem. Res je, da taka primerjava ni prav zanesljiva, ker so bile v maju 1965 upoštewane vse izdelane šarže, za leto 1967 pa samo šarže tistih vrst jekel, ki smo jih upoštevali v skupni statistični analizi. Osnovno in dokaj objektivno orientacijo nam lahko da taka primerjava kljub temu zato, ker so bile za leto 1967 prav tako upoštewane vse peči in predstavniki vseh vrst jekel: konstrukcijskih, orodnih in posebnih, nelegiranih, srednje legiranih in visoko legiranih. Primerjavo podaja tabela 2.

Obdobje	Odstotek šarž skupaj	Odstotek šarž izven anal. mej	Odstotek šarž izven anal. mej, ki odstopajo v:						
			1	2	3	4	5	6	7
			e l e m e n t i h p r i e n i i n i s t i š a r ž i						
maja 1965	100 ‰	75,9 ‰	37,7 ‰	21,7 ‰	21,4 ‰	2,7 ‰	1,7 ‰	0,5 ‰	0,1 ‰
1967	100 ‰	22,8 ‰	18,4 ‰	4,08 ‰	0,16	0,16			

Najslabše je bilo v maju 1965 stanje pri jeklu iz VF peči, kjer je bilo samo 19,8 % šarž popolnoma v predpisanih analiznih mejah. Sledilo je jeklo iz SM peči s 25,8 % šarž v mejah in jeklo iz elektro obločnih peči z 29 % šarž v mejah.

Za leto 1967 so ti podatki iz naše analize sledeči:

VF peč 84 % šarž v predpisanih mejah
SM peč 84,5 % šarž v predpisanih mejah
Elektro-obločne peči 70,7 % šarž v predpisanih mejah

Primerjava izpolnjevanja analiznih predpisov ni v vseh primerih prav merodajna za oceno izboljšanja stanja glede kemijskih sestav naših jekel.

Sistematična raziskava z uporabo analiz matematične statistike in elektronskega računalnika je pokazala, da so pri posameznih vrstah jekel predpisane analize meje pri da-

našnjih tehnoloških pogojih v jeklarni še nedosegljive. Območje razsipanja, ki je odvisno le od slučajnosti — tkzv. naravne tolerance — je pri nekaterih elementih širše od predpisanih analiznih mej. V takih primerih izboljšanja ne moremo pričakovati brez uvedbe posebnih mer in ustreznih sprememb v tehnologiji.

Poglejmo praktičen primer:

Pri jeklu OCR 12 je za vsebnost silicija analiza pokazala normalno območje trosenja s širino 0,3 % Si. To so tako imenovane naravne tolerance. Naši analizni predpisi zahtevajo območje 0,20—0,30 % Si, — torej širino 0,10 % Si. Na osnovi statističnih zaključkov lahko trdimo, da zahtevano območje pri današnjih pogojih objektivno ni dosegljivo. V prvem obdobju je odstopalo od tega predpisa 65 % vseh izdelanih šarž, v letošnjem letu (tretje obdobje) smo dosegli izredno izboljšanje, vendar kljub temu še vedno odstopa od predpisa 37 %

šarž. Tako odstopanje mora prav gotovo predstavljati problem! Obenem pa lahko logično ugotovimo, da je to problem, za katerega ob drugih večjih in važnejših ne bi smeli zapravljati časa. Prav preprosto ga lahko rešimo tako, da v internih mejah predpišemo 0,15 do 0,35 % Si in s tem stimuliramo nadaljnje zoževanje trosenja, kot skrajno mejo pa v komercialnih analiznih predpisih brezpogojno zahtevamo maks. 0,40 % Si. To bi predstavljalo popolno rešitev problema (v letošnjem letu ne bi bila nobena šarža izven takih predpisanih mej), ki nikakor ne bi imela škodljivih posledic za kvaliteto, obenem pa bi z objektivnejšim kriterijem bolj zanesljivo izločali samo nenormalne šarže.

Podoben primer je pri tem jeklu z manganom, ki je predpisan v območju 0,25–0,35 % Mn. Pri normalni karakteristiki porazdelitve ima 66 % izdelanih šarž več mangana, kakor je predpisano. Z internimi mejami 0,25 do 0,45 % in komercialnimi mejami 0,20–0,50 % bi problem vsaj začasno rešili (v letošnjem letu smo ob predpisu 0,35 % Mn tolerirali tudi šarže z 0,57; 0,51; 0,47 % Mn itd.). Pri tem pa ne bi smeli pozabiti na postopno zniževanje zgornje meje analiznega predpisa, ker vsebnosti 0,50 % Mn v jeklu OCR 12 le ne bi smeli smatrati za popolnoma normalno!

Silicij in mangan predstavljata sploh večkrat podoben problem. Litine Čl 0445 naredimo zelo veliko izven analiznih mej Si in Mn. Tabela 3 kaže, da je v letu 1967 stanje mnogo boljše, popolno izpolnjevanje analiznih predpisov pa zaenkrat tudi tu ni dosegljivo. Treba se bo dogovoriti za ustrezne spremembe.

Tabela 3

Čl 0445

Odstopanja od analiznih predpisov v odstotkih vseh izdelanih šarž

	Si		Mn	
	Elektro 5t	VF	Elektro 5t	VF
1965	63 %	59 %	54 %	21 %
1967	35,8 %	18 %	20,4 %	6,6 %

S kritičnim pregledom doseženega nivoja in stopnje enakomernosti ter analiznih predpisov v zvezi z vplivom kemijske sestave na lastnosti večkrat lahko ugotovimo, da so nekatere zaostitve v predpisih neupravičene in nepotrebne. V takih primerih bi bilo nesmiselno uvajati posebne ukrepe v tehnologijo in s tem podražiti proizvodni postopek samo zato, da bi dosegli to, kar morda niti ni potrebno. Če le moremo, bomo izbrali drugačno pot in območje analiznih predpisov razširili, kjer je to dopustno. Seveda mora taka akcija razširjenja analiznih območij le imeti neko razumno mero in preprečiti anarhistične težnje z domnevo, da je vse dobro.

Upravičeno razširjeni analizni predpisi bodo morali prav tako upravičeno imeti drugačno veljavo kakor doslej. V jeklarni bo treba mentaliteto o važnosti izpolnjevanja analiznih predpisov spremeniti.

Do sedaj so bile zahteve jeklarjev po toleriranju analiznih odstopanj od predpisanih mej v mnogih primerih upravičene. Ko bodo analizne meje postavljene realno in bodo res dosegljive, jim bomo dali s tem polno veljavo in odstopanj ne bo mogoče več dopuščati zaradi vzdrževanja tehnološke discipline, ki je prvi pogoj kvalitete v splošnem.

Takrat bo treba z vso doslednostjo odpraviti izkoriščanje dosedanjih navad, ko je popuščanje pri izpolnjevanju predpisov vse preveč pogosto in je osnovano na taktičnih prepuščanjih in iskanju dobrovoljne popustljivosti bolj kakor na dokumentirani osnovi in objektivni kritiki.

Interne analize meje ne bodo smele biti več tiste, ki se predpisujejo in zahtevajo, a se odstopanje od njih že vnaprej pričakuje in zaradi nerealnosti v posameznih primerih tudi res brez težav dopušča. Tak predpis nimajo prave veljave in se v obratu ne spoštujejo.

Interni analizni predpisi bodo imeli še dodatno važno vlogo predvsem pri jeklih z normirano ali posebej predpisano sestavo.

Pri njih ni mogoče razmišljati o spremembi predpisanega območja, lahko pa primerjamo naravne tolerance s predpisanimi.

Kjer bomo ugotovili, da je območje trosenja kemijskih vsebnosti v naših tehnoloških pogojih ožje od predpisanih mej — tudi take primere imamo, posebno pri visoko legiranih jeklih — bomo s smiselnim predpisovanjem in izpolnjevanjem internih mej iskali prihranke v proizvodnih stroških in izboljševali svojo konkurenčno sposobnost. V takih primerih postavimo interne analize meje tako, da se z legiranimi elementi približujemo spodnji zahtevani meji brez tveganja, da bi to zahtevano mejo tudi prekoračili. Prihranki s takimi ukrepi včasih niso majhni in jih pri iskanju svojih »notranjih rezerv« ne smemo zanemarjati. Pri visoko legiranih, posebno pri nerjavnih in ognjeodpornih jeklih nam npr. poprečno znižanje vsebnosti dragega niklja za en odstotek pomeni na srednji elektro obločni peči prihranek 0,5, na večji elektro obločni peči pa skoraj 1 milijon starih dinarjev na šaržo.

Pri vseh jeklih problemov v zvezi z izpolnjevanjem analiznih predpisov ne bomo mogli reševati na tak način, kakor pri OCR 12 in ČL-0445 za silicij in mangan.

Tipičen primer za nasprotno ukrepe je vsebnost ogljika pri jeklu prokron 19 iz indukcijske peči. Na osnovi analize porazdelitve je treba pričakovati, da zgornjo mejo vsebnosti ogljika pri tem jeklu prekorači:

- v prvem obdobju 50 % šarž,
- v drugem obdobju 20 % šarž in
- v tretjem obdobju 12 % šarž.

Tega odstopanja pa ne bomo mogli rešiti z zvišanjem predpisane vsebnosti. Celo za veljaven predpis ugotavljamo, da je ogljik v primerjavi s svetovnimi normami za te vrste jekel precej previsok. Treba bo vsebnost ogljika znatno znižati, analiza stanja pa kaže, da tega ne moremo rešiti z dobro voljo in predpisi, ampak bodo potrebne spremembe v tehnologiji in uporaba fero zlitine primernejše sestave.

Ko smo že pri jeklu prokron 19, naj omenimo, da smo z uvedbo kvantometriške kontrole zmanjšali odstopanje od analiznih predpisov

- za silicij od 49,3 na 0,7 % šarž,
- za mangan od 48 na 0 % šarž,
- za krom od 60 na 0,7 % šarž,
- za nikelj od 27,5 na 0,6 % šarž.

Ena od vrst jekla, kjer v tretjem obdobju nismo dosegli izboljšanja, je litina CrMo L-80, pri kateri sta problematična elementa silicij in krom. Silicij v 66 % šarž odstopa od predpisanih mej, pri kromu pa je opaziti celo poslabšanje, in moramo pričakovati 9–10 % šarž izven mej. Ta primer bo treba še posebej obravnavati.

Zaključki

V splošnem lahko zaključimo, da je napredek z uvedbo kvantometriške kontrole tako očiten, da vanj sploh ni mogoče dvomiti.

Dosežena je v večini primerov odlična uskladitev poprečja posameznih kemijskih elementov s sredino predpisanih analiznih mej. Tudi trosenje pri kemijskih sestavah se je pomembno zmanjšalo, kar se mora odražati v enakomernosti kvalitete našega jekla.

Ta uspeh je zelo pomemben, četudi nismo dosegli popolnega izpolnjevanja analiznih predpisov, pri čemer je treba pogledati in rešiti še drugo plat problema.

Kritično je obravnavati analize predpisov in čimprej pripraviti novo izdajo, ki naj bo neizpodbitna osnova za nadaljnje delo. Tudi ta naloga je v zaključni fazi in v kratkem pričakujemo od vodstva OTKR novo izdajo analiznih predpisov.

Zavedati se moramo, da bo tudi še po uskladitvi predpisov z realnimi možnostmi velika borba za njihovo izpolnjevanje, za garancijo nivoja in enakomernosti. Sele ko bomo to nalogo izvršili, se bomo lahko s pričakovanim uspehom usmerili na ekonomiko in prihranke brez škode za kvaliteto.

Zavedati se moramo, da gre v tehniki, posebno pa še v metalurgiji danes za ekonomsko-kvalitetni napredek, ki je za našo krizo edini izhod.

Inž. Jože Rodič — Rudi Hovnik

ZANIMIVOSTI IZ ŽELEZARSTVA

Sovjetska zveza — V Zaporozju so zgradili novo SM peč, ki ima kapaciteto 250 t ter da 75 t jekla na uro in porabi samo 3 —5 kg ognjestalnega gradiva na tono. Šarže trajajo 2,5–3 ure, zaposluje pa samo 4 ljudi na izmeno. Kljub temu prerokujejo martinovkam zaton.

Švedska — V železarni »Smedjebacken« gradijo največjo elektro obločno peč na Švedskem s težo šarže 120 t. Peč je tipa ASEA in bo začela obratovati v letu 1968.

ZDA — Druga največja železarska družba v Združenih državah Amerike, Bethlehem Steel Co., gradi tri elektro obločne peči za težo šarže 150 t. Celotni stroški investicije bodo znašali 12 milijonov dolarjev. Zanimivo je tudi to, da bodo te orja-

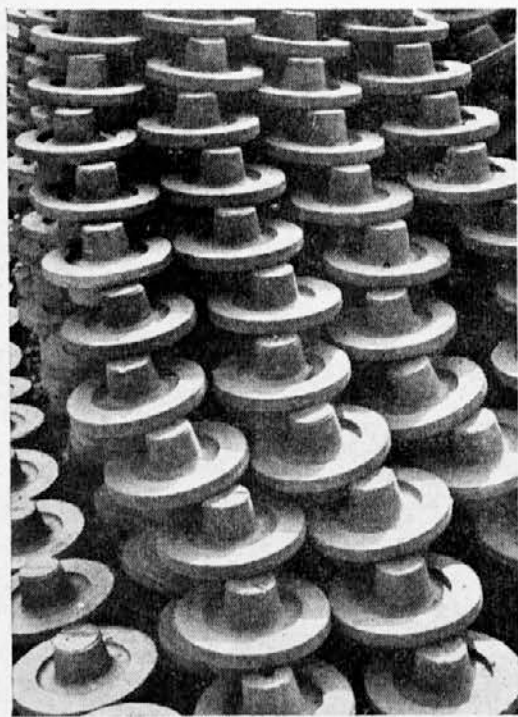
Nenehni boj proti povodnji

Železarna Zenica je praznovala 75 let obstoja

Mislim, da je prav, da seznanimo naš kolektiv s pomembnim jubilejem, ki ga je pred kratkim, t. j. 18. in 19. oktobra 1967, praznovala največja železarna v Jugoslaviji, železarna Zenica. Potek te proslave so sicer mnogi spremljali po televiziji, radiu in v dnevnih časopisih, tako da ni povsem neznana. Proslave so se udeležili predstavniki vlade Bosne in Hercegovine ter mnogi visoki gosti iz zvezne vlade, novinarji, delegati in seveda člani kolektiva železarne Zenica.

Razvoj te železarne se v marsičem razlikuje od našega, saj je znatno mlajša, zato pa precej večja. Ustanovna letnica železarne Zenica je 1892. leto, ko se je zgradila majhna železarna z denarjem tujega kapitala, da bi se pretapljala železova ruda v Varešu in Zenici. Prvotni namen je bil sledeč:

— kvalitetno železovo rudo pretopiti v grodelj in ga nato pošiljati v jeklarne po stari Avstro-Ogrski, ki ji je že tedaj primanjkovalo železove rude. Transport rude je znatno dražji, saj se prevažna skoraj 50 % jalovine, t. j. neželezove snovi, medtem ko je pri prevozu grodlja 100 % železa. Poleg tega je bilo predvideno, da se za topljenje uporablja lesno oglje, kuhano iz lesa, posekanega v neposredni bližini rudnikov. Torej kapitalistov račun je bil izrazito izkoriščevalski — izkopati rudo, posekati bosenske gozdove, rudo poceni pretopiti in masno zaslužiti na žuljih bosenskih rudarjev, gozdarjev in metalurgov.

»Kolači«

ške peči opremljene s čistilnimi napravami za čiščenje dimnih plinov in prahu, ker sicer brez teh ne smejo obratovati.

Jugoslavija — V novi železarni Skopje so šli v pogon trije elektro plavži, dobavljeni od švedske firme »Elektro Kemijsk«, in imajo premer 16 m. Načrt obzidave in obzidavo teh kompliciranih peči, posebno obokov, je uspešno izdelala »Vatrostalna« Zenica.

R. J.

Ker v Varešu na rudniku zaradi preozke soteske niso mogli postaviti več kot dva majhna plavža, so leta 1892 postavili na zeniškem polju majhno železarno, ki naj bi bila dopolnilo topilnice v Varešu. Prvi obrati so bili zgrajeni samo v osnovni obliki in izključno za človeško delovno silo, brez vsake osnovne mehanizacije, zato so bili pogoji dela obupni. Naporno delo brez vsake higijene in absolutna srednjeveška tiranija sta imela za posledico množične nesreče, bolezni in siromaštvo. Oprema železarne Zenica se takrat sploh ni mogla primerjati z opremo v drugih avstrijskih železarnah, ker je sploh ni bilo. Za primer naj navedem, da se je celo livna ponovna na vozu premikala s človeško silo. Zato ni čudno, da se je naziv »Eisenwerk Zenica« istovetil s kaznilnico in da so matere opozarjale svoje poredne dečke z besedami: »Joj, kakšen si, še v Zenici boš končal!«

Torej v začetku sta bili zgrajeni dve martinovski kapacitete 15 in 20 t. Največja proizvodnja je bila leta 1912 in je znašala 38.000 t surovega jekla. Stara Avstrija ni v 26 letih nič več investirala, in tako je Zenica dočakala staro Jugoslavijo in tudi tu čakala do 1938. leta, torej skoraj polnih dvajset let. Takrat se je že približevala druga svetovna vojna, jeklo je šlo dobro v denar in izvršila se je obnova — rekonstrukcija cele železarne v razmeroma kratkem času. Zgradila se je težka valjar, nova 50-tonska SM peč in kasneje še ena, energetski obrati, mehanična, povsod večja mehanizacija in drugi stranski obrati. Proizvodnja je naglo naraščala in dosegla 1940. leta že 75.000 t surovega jekla. S to že resno metalurško osnovo je dočakala Zenica novo Jugoslavijo in v njej nesluten razvoj. V letih 1948 do 1957 so bili zgrajeni mnogi obrati:

- trije veliki plavži na koks,
- osem novih martinovk, med njimi dve nagibni z 230 t težko šaržo,
- koksarna s tremi baterijami,
- tri nove valjarne, težka in lahka,
- največja kovačnica v državi,
- novi in moderni energetski obrati za paro, stisnjen zrak, hladilno vodo ter cel kup stranskih obratov, delavnic, laboratorijev itd.

Proizvodnja je narasla za čez desetkrat in je že dosegla 800.000 t surovega jekla ter se tako povzpela na prvo mesto v državi, t. j. pred železarno Jesenice, ki je do takrat vodila.

Pred 6 leti se je Zenica ponovno zagnala v novo modernizacijo in tehnološko izpopolnitev v dobri zavesti, da prihajajo težki časi in jih je treba pričakati z moderno opremljenimi obrati in sodobno tehnologijo. Svoje potrebe so razdelili v dve fazi. Prva faza zavzema predvsem odstranjevanje ozkih grl produktivnosti in izboljšanje kvalitete jekla. S to fazo bo železarna Zenica prišla na 1 milijon ton jekla letno. V drugi fazi, katere osnova je prva faza, se bo začela glavna izgradnja velikega metalurškega giganta, ki bo podoben železarnam v Porurju ali za Uralom.

Čeprav kaže, da je prva faza enostavna in lahka, se na že začetih delih vidi, da za njeno praktično vso železarno in skoraj vse obrate.

V drugi fazi izgradnje železarne Zenica se bo podjetje še bolj povečalo in terensko zavzelo vse severno polje ob levem bregu reke Bosne. Proizvodnja se bo zopet močno povečala:

- proizvodnja jekla na 2 milijona ton;
- proizvodnja grodlja se bo povečala za 50 % pri novih plavžih s prostornino 1500 m³, uporabi visokega pritiska zraka, mazuta in kisika;

- zgradila se bo ogromna koksarna z velikimi baterijami, ki bodo imele komore s 30 m³ prostornine. Proizvodnja koks bo za 30 % cenejša in koksarna bo imela 60 % večjo produktivnost;

- zgradile se bodo še modernejšje valjarne profilov s progami na veliko hitrost, ki bodo imele nekajkrat večjo proizvodnjo kot sedanje ne preveč stare valjarske proge;

- zgradila se bo nova kisikarna, novi predelovalni obrati, nova kovačnica itd.

Jeklar, bo doživela velike spremembe, saj se bo popolnoma preusmeril tehnološki postopek. Zgradili se bodo **konvertorji na kisik** — **L. D. postopek**, namesto sedanjih SM peči, od katerih bodo ostale le najmodernejšje — nagibne na mazut in kisik. Jeklo se ne bo več vlivalo v kokile, ampak na napravi za neprekinjeno vlivanje, tako imenovano **konti-vlivanje**. Ta naprava bo zagotovila za 10 % večji izplen in v 3 letih pokrila vse investicijske stroške.

Že v prvi fazi (leta 1968) bodo v jeklarni postavili napravo za vlivanje jekla v vakuumu, tako imenovano RH napravo, za katero so licenco že kupili v Zahodni Nemčiji in jo bodo v nekaj mesecih montirali. Trenutno pripravljajo elektro opremo in prostor. Sedaj montirajo tudi nove šaržirne žerjave z nosilnostjo 15 ton za SM peči. Prostornina mulde je 2,5 m³ ali 8-krat večja od naše »muldice« v topilnici. Žerjavi so nabavljeni v Čehoslovaški in so zelo hitri, tako da bo zalaganje 230-tonske SM peči trajalo samo pol ure. Poleg hale topilnice s SM pečmi montirajo nove žerjave za prenos muld za zalagalni oder. Vsi žerjavi, kar je novih, so baje od Metalne in Đuro Đakovića in so z njimi zelo zadovoljni. SM peč so opremili s kombiniranimi gorilci na mazut + koksni plin + sekundarni zrak in še z možnostjo dodatka kisika. Za popraviljanje — krpanje peči že imajo, pa še dodatno bodo nabavili stroje, da bo popraviljanje popolnoma mehanizirano. Odvoz žlindre imajo že popolnoma mehanizirano, tako da ne predstavlja nobenega problema.

Pokazali so nam novo napravo, ki je stala okoli sto milijonov in je namenjena pridobivanju železa iz žlindre, svinj in kor, pa tudi za lomljenje težkih ingotov. Naprava deluje tako, da zdrobi in zmelje žlindro, nato magnetno izvleče železove drobce, ki se ponovno uporabljajo kot vložek za jeklar, prašni del pa v plavžih med vsipom rude. Baje se bo v petih letih amortizirala.

Ko bo celotna obnova in modernizacija končana, predvidevajo, da se bo poprečni osebni dohodek dvignil za 45 %, t. j. na ca. 135—140 tisoč dinarjev pri določeni višini akumulacije.

Kakor vsakega je tudi nas zanimalo, od kod Zenici toliko denarja, da lahko gradi te velike objekte, in to v pospešenem tempu. Tolmačijo, da se finansira iz dela med-

KULTURNA KRONIKA

RAZSTAVA DVEH SLIKARJEV

(22.—26. novembra 1967)

Slikarja, ki vam ju predstavljamo v ravnem likovnem salonu, imata za sabo vsak svojo pot, vsak po svoje sta se prebijala do stvaritev, ki so danes tu pred nami, skupnih imata le nekaj zunanjih potez. Oba sta tako rekoč slikarja samouka, Repnik še bolj kot Boštjan, oba upodabljata motive, ki so nam blizu, Repnik obraza kovačev na Muti, Boštjan predvsem pokrajino. Daleč različno samosvoja pa sta po svoji izpovedi, po likovnem izrazu.

Dvaintridesetletni slikar **ANTON REPNIK** z Mute ima za sabo resnično trdo življenje in tudi sedaj mu tečejo dnevi težkega dela, kovač je v tovarni poljedelskega orodja na Muti, odhaja navsezgodaj na vsakdanje delo in se nato popoldne truden vrača k svoji družini, k ženi in šestim otrokom. Dopoldne mu težke roke obračajo kladivo ob žareči peči, popoldne vzame v te iste roke čopič in dela. Dela. Repnik izgoreva za svoje delo, slikanje mu pomeni življenje, mu pomeni pogled na svet, na življenje. Repnik nam s svojimi slikami ima kaj povedati. Na dogodke okrog nas in v svetu gleda po svoje, iz svojega elementarnega življenja, skozi žareče oči preprostega človeka-delavca, skozi oči svojih delovnih tovarišev. Njegova prvinskost je prav gotovo enkratna. Roke njegovih ljudi so težke, obrazi razrezani in polni senc, telesa sključena in zveržena, kakršno je njihovo življenje (slike Pod težo življenja, Režežev vnebohoda, Vozel, Nesrečniki itd.), le njihove oči so nenavadno široke, žareče odprte za sanje o lepšem življenju. Prav očitno je, kako je Repnikov osrednji motiv **PORTRET**, ki sodi nedvomno v najbolj zahtevno zvrst likovne umetnosti. To je razumljivo. V svojem vsakdanjem delovnem dnevu srečuje svoje tovariše na delu, jih srečuje na poti v tovarno in na poti iz tovarne, vidi obraze v svoji družini, obraze poljskih delavk, na poljih nad Muto in Vuzenico. Tu srečuje poleg plevic in grabljic še vaške muzikante, plesalce na svatbah itd.

Pri Repniku torej ne najdemo pokrajinskih motivov. Njegov glavni motiv je človek, njegov portret, s katerim lahko naj-

bolj po svoje, izvirno in prepričljivo upodobi človekovo bolečino, pa tudi radosti, največkrat seveda njegovo bolečino.

Repnik je trdo delal več let, preden ga je sploh kdo opazil, preden je lahko privedil svojo prvo razstavo. Zdaj se je s svojimi deli že močno in čisto po svoje uveljavil v sodobnem slovenskem slikarstvu. Repnik je slogovno neizmerno čist slikar. Jože Snoj je ob njegovi razstavi v Kranju zapisal:

»Repnikova paleta je barvni izraz mračne, že kar temne muke doživljanja in ta je brez navičnega koketiranja z gledalcem. Z njo daleč presega konvencionalno in v okviru tega tudi naivno pojmovanje lepega, ki mu sodobni rafinirani likovni svet in njegovi odjemalci pripisujejo pomen in učinek, kakršnega njegov preprosti oblikovalec ni imel ne v mislih in ne v rokah. Elementarne muke človeške eksistence nam na njegovih platnih ni treba po pravkar opisanem postopku šele osmišljati, ker je že osmišljena... In zdaj smo na tem, da njegovim ekspresijam, njegovim izptičje perspektive opazovanim človeškim postavam z velikanskimi glavami in rokami, v imenu te osmišljenosti odrečemo naivnost, kakršno si navadno predstavljamo pri samoukih. S tem pa ga hote ali ne hote postavljamo na višjo stopnjo dožemanja in oblikovanja sveta, ki ga obkroža. Repnik nam ga ne predstavlja zato, ker mu je kdo po naključju potisnil čopič v po naravi obdarjene roke, Repnik ima o tem svetu svoje mnenje, izpoveduje nam ga. V njegovem primeru že lahko govorimo o samoukovem ekspresionizmu, ne o ekspresionizmu naivca, pa naj se sliši to še tako neverjetno.«

Vse drugače se nam predstavlja slikar **FRANC BOŠTJAN**, ki je pet let starejši kot slikar z Mute, mogoče je tudi za toliko starejši po svojih slikarskih izkušnjah. Tudi Boštjan je iz delavske družine na Prevaljah, a je imel možnost, da se je najprej šolal na ravnem gimnaziju, nato

pa še v Ljubljani, kjer je obiskoval šolo za oblikovanje. Imel pa je s tem tudi več priložnosti, da se je seznanil z nekaterimi slikarskimi osnovami, kar pa vselej pomeni tudi nevarnost, da se hote ali ne hote znajde pod vplivom raznih likovnih smeri in izrazov.

Boštjan se je po letih šolanja v Ljubljani vrnil v svoj domači svet, v svoje prvotno okolje, ko da kot človek in slikar ne more živeti brez njega, ne brez Prevalj, Raven, krajev in motivov v naši Mežiški dolini. Z vztrajnim delom se je od prvih poskusov, šolsko obarvanih del, počasi vendarle dokopal do del, ki nam jih lahko pokaže na nocojšnji razstavi, ki je že druga v našem likovnem salonu. Reči moram, da je od prve do sedanje razstave pokazal zelo viden napredek tako v izbiri motivov kot v svojem likovnem izrazu. Franc Boštjan pozna svet, ki ga upodablja, pozna motive, ki so še posebej vredni upodobitve. Poskuša se v različnih likovnih tehnikah, v olju, pastelu in risbi. Včasih je celo preveč intimno povezan z domačimi motivi, v njem prevlada čustvo rojaka, domačina, ne more se odreči nobeni podrobnosti na starem mlinu, na stari kašti, bajti, kozolcu, vse nam želi ohraniti. Tako seveda velikokrat omahuje med dokumentarnim zapisom in umetniško izpovedjo. Umetniško najbolj zrela so njegova dela, pri katerih se ni povsem vezal na dokumentarni zapis, kjer ga je zanesla umetniška izpoved, ko se mu je roka sprostila. Tudi na tej razstavi bomo našli taka dela, zato je prav, da smo jih pokazali našemu občinstvu. Današnja dela Franca Boštjana so izbor iz del, ki jih je ustvaril v zadnjih letih, in nedvomno kažejo razveseljav napredek. Naj omenim vsaj nekatera najboljše: Macesni, Ajda cveti, Pokrajina z znamenjem, Kontrasti, Poletje.

Kakor se bomo na eni strani zamislili nad Repnikovimi obrazi z njihovo temno bolečino, tako se nam bodo na drugi strani vtisnili v spomin tudi Boštjanovi motivi mehke koroške pokrajine.

Leopold Suhodolčan

državnega kredita na osnovi pogodbe Jugoslavija — ZSSR, dela bančnih kreditov investicijskih bank iz Beograda in Sarajeva ter dela lastne udeležbe kolektiva železarne Zenica. Za zadnji del jih najbolj skrbi, ker se brez lastne udeležbe ne morejo najemati krediti in zato forsirajo ekonomsko obratovanje in poslovanje, da bi ta del lastnih sredstev zagotovili.

Ob ogledu tega našega največjega kombinata črne metalurgije se dobi vtis resnega dela, discipline in prizadevnosti. Enako pri ogledu mesta, ki je iz nekdanje »kasa-be« zraslo v pravo sodobno mesto s stolpnici, bloki, novimi ulicami in mestnim življenjem, ki mu pa daje neizbrisen pečat železarna sama, saj je vzporedno in odvisno od železarne raslo tudi mesto.

Rado Jelerčič, dipl. inž.

Gostoljubna Hudopiskova domačija

SPOMINI NA VELIKI OKTOBER

V študijski knjižnici na Ravnah so 13. novembra odprli razstavo v počastitev 50-letnice oktobrske revolucije, ki jo je pripravil muzej ljudske revolucije v Slovenjem Gradcu in ki je po treh dneh nadaljevala svojo pot po večjih osnovnih šolah v Mežiški dolini.

Namen razstave je bil predvsem dati pregled dogodkov v Rusiji pred 50 leti in njihov odmev v naših krajih. Na številnih panojih razvrščene fotografije, fotokopije in dopolnilni napisi so ustvarili otipljivo podobo dni, ki so spremenili življenje polovice sveta.

Obiskale so jo vse naše šole in je tako pomenila odlično dopolnilo pouka zgodovine. Le en resen pomislek smo imeli ob njej — jezik napisov in podpisov je bil zelo slab, to pa je velika škoda.

n. r.

NOVA KNJIŽNICA V REKI

V nedeljo, 26. novembra, je aktiv ZMS Reka pri kmetu Hudopisku na Tolstem vrhu odprl svojo knjižnico. Otvoritve sta se poleg domačih mladincev udeležila tudi inž. Mitja Šipek, predsednik občinskega sveta za kulturo in prosveto, in Milan Saffo, predsednik občinske konference SZDL.

Inž. Šipek je v svojem pozdravnem govoru dejal, da je taka kulturna akcija prava redkost ne samo v kraju in v občini, temveč tudi v našem času sploh, saj npr. v centru na Ravnah ugotavljamo, da zanimanje za kulturo pada. Spomnil se je časov okupacije, ko so bili partizani na Tolstem vrhu kmetom zmeraj dobrodošli, zdaj, po tolikih letih, pa so kmetje tisti, h katerim prihajamo, in ki spet ne odrečejo pomoči. Dejstvo, da je kmet Hudopisk brezplačno odstopil mladincem lepo sobo, je danes, ko vsi lovimo dinarje, prava redkost in zato tembolj vredno priznanja. Če-

prav občinski svet za kulturo za zdaj knjižnice še ne more denarno podpreti, to ne pomeni, da ji ne bi mogel pomagati v prihodnje. Delo reških mladincev pa naj bo za zgled vsej občini.

Po otvoritvi so mladinci pripravili majhen program. Recitirali so Cankarja, Kajuha in Prežihca, moški tercet pa je zapel nekaj partizanskih in narodnih pesmi.

Knjižnica šteje za zdaj 160 zvezkov, ki so jih darovale študijska in ljudska knjiž-

nica na Ravnah ter kmetijska zadruga. Odprta bo dvakrat na teden, vodili pa jo bosta domači mladinki. V njej nameravajo prirediti tudi pogovore o knjigah za najmlajše, veseli pa bodo vsake spodbude in vsakega kulturnega obiska. Ko pa bo dograjen mladinski dom v Reki, bo knjižnica dobila v njem svoj stalni prostor. Upamo, da bomo o prizadevnih reških mladincih kmalu spet slišali.

m. k.

Zlata poroka v študijski in še kaj

Nekaj misli o ravenski kulturnosti

Pred dobrim mesecem dni je bila v naši študijski knjižnici majhna slovesnost: vrl zakonski par je uradno slavil 50 let skupnega življenja. V našem času gotovo redek in zgleden dogodek, in pisec se pridružuje vsem, ki so zakoncema čestitali, ter jima želi še mnogo let sreče in zdravja. Obenem pa se sprašuje:

kaj vse smo v naši študijski knjižnici razen občasnih, zadosti redkih literarnih večerov in razstav priredili in kaj še bomo?

Sama po sebi se ob tem porajajo nova vprašanja:

kako to, da prirejamo stvari, ki imajo s kulturo malo ali nobene zveze prav v študijski knjižnici, in dalje — ali še imamo občutek, kaj sodi vanjo, kaj pa ne, in če ne — zakaj ne?

Naslednji zapis bo poskusil odgovoriti na ta vprašanja.

Prva težava, ki nas na Ravnah tare že, odkar so postale mesto, je pomanjkanje reprezentančnih prostorov, ki jih vsako mesto potrebuje. Kakorkoli se bere — en sam prostor imamo za konference družbenopolitičnih organizacij, za seje občinske skupščine, za zasedanje delavskega sveta železarne in za strip tease. Nimamo prostora, kjer bi sprejemali predstavnike dru-

gih mest in podjetij, ki pridejo k nam, najrazličnejše obiske in delegacije.

Imamo pa po grofu Thurnu podedovani, z državnim, občinskim in fabriškim denarjem obnovljeni in opremljeni grad, v katerega smo postavili študijsko knjižnico ter skovali parolo o kulturnem kombinatu — gimnazija, študijska knjižnica, muzej.

Študijska knjižnica ima velike prostore, lep parket, lepo pohištvo in mnogo dekorativnih knjig — torej vse, kar je potrebno, da gosta osupne, naredi nanj vtis, mu polaska ter ga spravi v grofovsko počutje. Če je torej v kraju, ki tako pogreša reprezentančnih prostorov, ustanova, ki je bila ustanovljena in opremljena za nas z našim — fabriškim in občinskim — denarjem in še kar naprej živi od njega, je torej naša, občinska in fabriška (dobesedno), in problem, kje sprejemati visoke, srednje in sploh vse sorte obiske, je rešen.

Ne vemo točnega datuma prvega takega sprejema, ne tega, ali je bil združen z žganjem in sendviči ali ne. Vemo le, da se jih je v zadnjih desetih letih zvrstilo lepo število:

sprejemali smo politike, gospodarstvenike, tehnike, zdravnike, športnike, pisatelje, knjižničarje, avstrijske Slovence, domačine in tujce, mlade in stare. Sprejemi so bili kratki in dolgi, »suhi« in »mokri«, trezni in okajeni, tihi in glasni — kulturni in nekulturni.

Ne vemo sicer, če si kaj takega privoščijo v Mariboru in Celju, v ljubljanski Narodni in univerzitetni knjižnici, v Celovcu ali Trstu. Ne vemo, ali povablenci in gostitelji na takšnih naših sprejemih čutijo tudi magični vpliv nakopičenega duhovnega bogastva, ki počiva na policah okoli njih, ali le pavrško bahovitost in alkohol. Ne vemo torej, ali gre za docela samorasel, tipično koroški, originalni ravenški primer zbliževanja ljudi s kulturo ali raje za pomanjkanje občutka za mero in okus. Vemo le, da je mnogo Ravenčanov, ki v našo študijsko knjižnico pridejo le na sprejem oziroma na aperitiv — v njej sedeli in študirali še nikoli niso.

Vemo tudi, da podeželski župniki celo škofu (zanje najvišja otipljiva instanca), kadar pride na obisk, svojo cerkvico sicer razkažejo, mize pa ne pogrnejo v njej, temveč v župnišču. Morda je primerjava: cerkev — hram pobožnosti, knjižnica — hram učenosti in kulture, našemu pojmovanju tuja. Bližje nam bo dejstvo, da vsak v svojem zasebnem življenju ločimo intimne, zasebne in manj zasebne prostore.

FOTOKRITIKA

Za obnovo Šrotneka ni bilo denarja, za popolno porušitev pa tudi ne

Če kakšnemu gostu že razkažemo vse svoje stanovanje, mu vendarle nikoli ne bomo postregli v spalnici, otroški sobi ali v delovnem kabinetu, ker pač nekako čutimo, da »ne bi bilo primerno«. V dnevno sobo sedemo ali ga povabimo celo v restavracijo.

Piščevo osebno mnenje je, da je vsaka knjižnica — študijska pa še posebno — sicer javni, vendar pa intimni kulturni delovni kabinet, na katerega velikost, pomembnost, opremljenost in delo smo sicer ponosni, ki ga kažemo gostom z namenom, da spoznajo stopnjo naše kulturnosti in vidijo, kako težimo k harmoničnemu razvoju duha in telesa. Če pa zaradi pomanjkanja primernih prostorov že tu in tam koga uradno sprejememo v študijski knjižnici — razkažimo mu po govorancah bogastva, ki jih ustanova hrani, poučimo ga v razgovoru o zgodovini in razvoju kraja, razmislimo pa vendarle, ali ne bo obiskovalec začel dvomiti v našo kulturnost, če mu bomo kar tam tudi začeli servirati to in ono, ko je komaj skok do Doma železarjev, kamor naposled tako in tako vsakega peljemo.

Kolikor pa se komu vsi ti dokazi zdijo preveč kulturniško sentimentalni, naj dodam še nekaj bolj stvarnega.

Center za raziskovanje javnega mnenja pri Institutu družbenih ved v Beogradu je pred nedavnim s posebno anketo med drugim ugotovil naslednje:

— 46 odstotkov odraslih Slovencev na leto ne prebere niti ene knjige,

— Slovenec izda na leto 15.000 S din za alkohol, samo 1000 S din pa za knjige.

V Večeru objavljeni razgovor novinarja z nekaterimi našimi sodelavci je dal glede knjig podobne rezultate.

Če kdo, potem je pri nas študijska knjižnica dolžna skrbeti za to, da se stanje izboljša. Kljub uspehom, ki jih je že dosegla, potrebuje vso energijo svojih maloštevilnih knjižničarjev za to in ves njihov delovni čas. Dajmo jim torej vsaj kolikor mogoče mir, da bodo opravljali svoje delo. Knjižnica potrebuje bralce, ne turistov.

Marjan Kolar

NOVE KNJIGE V STROKOVNI KNJIŽNICI

- 4409 Kurznamen und Werkstoffnummern der Eisenwerkstoffe in DIN Normen und Stahl-Eisen-Werkstoffblättern 1964.
- 3096 Werkstoffnormen Stahl und Eisen 4. Teil A 1967.
- 4410 Werkzeugnormen 6. Teil A 1967.
- 2059 DIN Normblatt Verzeichnis 1967.
- 4411 Vorkapić Spase, Komercijalno i pravni bankarski poslovi pri kupovini opreme 1967.
- 4294/6/I Landolt Böhrnstein, Elektrische Eigenschaften 6. Teil I. — 7. Teil II. 1960.
- 4412 Untersuchungen über den Einsatz von Hartmetallen beim Fräsen 1963.
- 4413 Untersuchungen über die Warmfestigkeit von Hartlötverbindungen 1963.
- 4414/1 Handbuch der Klassifikation, Die Dezimalklassifikation — Aufbau und Arbeitsmittel 1960.

- 4414/2 Ordnung in Einzelblattsammlungen 1962.
- 4414/3 Grundlagen der Ordnungstechnik 1965.
- 4414/4 Aktenordnung 1957.
- 4414/5 Einführung in die Dokumentation 1949.
- 4414/6 Ordnung in Karteien und Verzeichnissen 1952.
- 4414/7 Literaturverzeichnis zur Dokumentation 1930—1950. 1957.
- 4414/8 Literaturnachweis und Literaturrecherchen 1953.
- 4414/9 Ratschläge für schriftliche Arbeiten, Vorträge und Veröffentlichungen 1954.
- 4414/10 Literaturverzeichnis zur Dokumentation 1951 bis 1954. 1955.
- 4414/11 Literaturverzeichnis zur Dokumentation 1955 bis 1958. 1959.
- 4414/12 Die Dezimalklassifikation, Anwendung und Weiterentwicklung 1960.
- 4415 Ostoj Durjava, Politična ekonomija 1964.
- 4416 Berechnungsgrundlagen für Krane Teil I 1962.
- 3777/110 Grundlagenbeiträge zur Problematik der Anwendung von Kühlelementen des Gussausbringens und der Werkstoffprüfung 1967.
- 4417 Richtlinie für die Bestellung und Abnahme von Wärme- und Wärmebehandlungsöfen mit Brennstoff Beheizung 1965.
- 4418 T. Marković, Thermodynamische Korrosion Passivität und Oberflächenschutz 1967.
- 4419 B. Chalmers, A. G. Quarrell, The Physical Examination of Metals 1960.
- 4420 D. G. Brandon, Modern Techniques in Metallography 1966.
- 4421 Walter Koch, Metallkundliche Analyse 1965.
- 3338/32 1967 Book of ASTM Standards, Chemical Analysis of Metals Sampling and Analysis of Metal Bearing Ores 32. 1967.

LOČEN ŠIHT

Če šiht nam bode razdeljen,
s tem bo človek omejen;
še počitek se razloči,
smo pobiti ko po toči.

Kar pravil stari je izrek,
drži naj novi ga še vek;
»Rana ura, zlata ura.«
S tem še zdrava bo kultura.

Ker je prenizek naš standard,
ne rabimo več kino kart.
Po šihu gremo spet na delo,
da se lažje bo živelo.

Jernej Krof

SLOVARČEK TUJK

- afirmativen — trdilen, pritrdilen, pritrjujoč
- anomalija — nepravilnost, izjemnost, posebnost, nenavadna oblika
- deklarativen — izjaven, pojasnjevalen
- deskripcija — opis, opisovanje
- dilema — dvom, stiska, zadrega, izbira med dvema možnostma
- ekscs — pretiravanje, nezmernost, izgred, prestopok, kršitev predpisov
- ekspresiven — izrazen, izrazit
- iluzija — videz, slepilo, varanje čutov
- kodifikator — sestavljaivec zbirke zakonov
- koincidenca — sovpad, istočasnost, skladnost
- konfrontacija — soočenje
- konjunktura — ugodna priložnost, ugodne razmere, ugodne okoliščine
- konsumacija — poraba, potrošnja
- konstitutiven — sestaven, bistven
- legalen — zakonit, postaven
- nonsens — nesmisel, neumnost
- pariteta — enakost, enakopravnost, sorazmerje
- prosperiteta — uspevanje, razcvet, blaginja, ugodno stanje
- spektakularen — pozornost zbujačo, presenetljiv, nenavaden, izreden
- tandem — voz z dvojno zaprego, dvovprega

Pri starem Jagru se začno Ravne

Foto: F. Kamnik

ŠPORTNE VESTI

MIRO CERAR NA RAVNAH

Velika telovadnica v domu telesne kulture in agilni športni organizatorji so pripomogli k temu, da smo tudi na Ravnah lahko videli večkratnega svetovnega prvaka, našega najboljšega ambasadorja na konju, Mira Cerarja. Nastop med slovensko in bavarsko vrsto v orodni telovadbi je bil za gledalce res edinstven in pravi športni užitek, ki bo, kljub temu da je Cerar nastopil samo na konju, vsem ki so se zbrali ta večer na improviziranih tribunah — in bilo jih je prek 500 — ostal v nepozabnem spominu. Dnevno časopisje je o prireditvi na dolgo in široko poročalo in naštevanje rezultatov tu verjetno ne bi imelo nobenega smisla. Omeniti pa najbrž moramo, da so bili naši tekmovalci, tekmovalci iz Bavarske in številni gostje ter novinarji z organizacijo prireditve povsem zadovoljni. To je pa zopet nova afirmacija za športne Ravne.

Sprejem pri predsedniku občine tov. Kerutu, lepe nagrade in spominska darila, ki jih je telovadcem izročil predsednik organizacijskega komiteja tov. Gregor Klančnik, umetniška slika Miru Cerarju, ki jo je občinska zveza za telesno kulturo predala v imenu koroških športnikov dragemu gostu, ter zelo lepo in ubrano zapeta koroška pesem članov Koroškega okteta so vtisi, ki so jih odnesli z Raven tekmovalci in gostje. Lepa in skladna telovadba, virtuosno izvajanje posameznih prvin, pravi športni nastop in skromnost na vsakem koraku pa so vtisi nas, ki smo gledali Cerarja, Brodnika, Kersniča, Küsla in druge.

Imel sem priložnost, da sem naše telovadce spoznal v civilu, in prav nobenega občutka nisem imel, da so to res vrhunski telovadci, da je med njimi svetovni prvak, da je tu še Brodnik, ki je bil skupaj s Cerarjem na mali olimpiadi v Meksiku. Vsi so skromni, neposredni in to je najbrž tista lastnost, ki jih tako odlikuje. Pa pojejo radi. Pri večerji so se spravili skupaj in samo peli. Nikjer ne vidiš cigarete, redko kdo stegne roko po kozarcu, le smeh slišiš in petje. Tudi kot ljudje nam bodo ostali v zelo lepem spominu.

Prireditve samo lahko ocenimo za športni dogodek leta, pokazala pa je, da so ljudje pripravljeni priti tudi v copatah, plačati še kar drago vstopnico, samo če vedo, da bodo gledali res kvaliteto. To naj bi bil dober nauk in spodbuda za naprej.

FUŽINAR DRUGI

Namiznoteniški igralci Fužinarja ne poznajo več počitka. Mesec november lahko ocenimo tudi kot uspešen mesec za te igralce, ki so vse predolgo »počivali«.

Najprej so imeli v gosteh igralce in igralce z onkraj meje, iz Velikovca. To je bila res množična prireditev in naši gostje so ji dali tudi obeležje z bližanja med Ravnami in Velikovcem. Takrat je bil namreč tu tudi podpredsednik velikovške občine, ki je pozdravil vse tekmovalce in izrazil željo po tesnejših stikih med obema krajevma. Dvoboj je pokazal, da imamo mi boljše člane, ženske in mladince, medtem ko

pa imajo v Velikovcu veliko boljši naraščaj. Nastopile so 3 članske ekipe, dve ženski, ena mladinska in tri ekipe šolarjev. Pri šolarjih smo vse tri dvoboje izgubili, in to prav grdo (3:6, 0:9 in 3:6). Pri mladincih smo zmagali 8:1, pri ženskah 5:0 in 5:1, pri članih pa 5:0, 5:1, eno srečanje pa smo izgubili s 4:5.

Velikovec je bliže kot Maribor, zato smo se domenili tudi za redna medsebojna sre-

Miro Cerar

čanja. Krajgerjeva, Hanuševa, Kovačičeva in Fišerjeva so že igrale v Velikovcu in zmagale z 9:7, na Ravnah pa smo imeli v gosteh njihovo člansko ekipo, ki so jo naši premagali z rezultatom 13:3.

Hanuševa in Petračeva sta sodelovali na turnirju dvanajsterice najboljših mladink v Trbovljah in se kar solidno plasirali. Hanuševa je bila 5., Petračeva pa 7.

Zadnjo soboto in nedeljo v novembru pa so člani namiznoteniškega kluba Fužinar dosegli svoj največji uspeh. V odsotnosti Korpe, Vecka in Terana so na 2. republiškem turnirju v Mariboru osvojili 2. mesto v ekipni konkurenci, kar jim tudi v najboljših dneh še ni uspelo. Poudariti je potrebno, da je za ta uspeh najbolj zaslužen Jamšek, ki je v ekipnem delu prvenstva izgubil samo eno srečanje (med drugimi je premagal Klevišarja z 2:0), pohvaliti pa moramo tudi Gutenberggerja in Pandeva ter Bavčeta za izredno borbenost. S to uvrstitvijo so člani NTK Fužinar tudi sami pomagali pri odločitvi sekretariata Namiznoteniške zveze Slovenije, da bo NTK Fužinar lahko sodeloval v I. ligi.

V posameznem delu tekmovalca je bil zopet najboljši Jamšek, ki je pri članih A izgubil šele v polfinalu in se tako plasiral na 3.-4. mesto, kar je za tega igralca vsakakor zaslužen uspeh in impulz za še večje dosežke.

Da pa ne bomo samo hvalili, moramo povedati še to, da bi igralci in igralke NTK

Fužinar dosegli verjetno še večje uspehe, sploh starejši, če bi več trenirali in bili kondicijsko bolj pripravljeni.

SREČA PA TAKA

Predsednik strokovnega odbora za smučanje in predsednik smučarskega kluba Fužinar tov. Tone Potočnik je bil pri Delu izžreban za potovanje na zimske olimpijske igre v Grenoble. To je res redek, in seveda za izžrebanca zelo vesel dogodek. Sreča se je tokrat obrnila res v pravo smer, saj si ta agilni športni funkcionar res zasluži ogled zimskih olimpijskih iger. Upajmo, da bo o njih tudi napisal kaj zanimivega za naš list!

GLEDALEC TEDNA NA RAVNAH

Rapnikova je bila tista, ki se je najprej oglasila, in tako postala gledalka tedna. Za sogovornika si je izbrala našega večkratnega državnega prvaka Mirka Bavčeta. O razgovoru ste itak lahko že brali v Delu, mi bi radi to samo zabeležili in pri tem povedali, da so Ravne po naključju v novembru bile pač v središču športnih dogodkov.

ČEZ 400 OTROK

Jesenski kros je pokazal veliko zanimanje šol in šolske mladine za take prireditve. Če povemo, da so samo ravenske in prevajška šola poslale na kros čez 400 otrok, kar je brez dvoma rekord, potem lahko to prireditev ocenimo kot izredno uspešno. Nekaj pa le moti. Starejših tekmovalcev enostavno ni. Kje so vsi nogometaši, smučarji, odbojkarji itn., ki jim tak jesenski tek v naravi najbrž ne bi prav nič škodil? Ali pa so mogoče pozabili, da je kros tudi športna prireditev? Tudi to moramo napisati, da se zelo čudimo stališču mežiške in črnske šole, ki na to tekmovalne nista poslali nobenega tekmovalca.

SEJA IZVRŠNEGA ODBORA OBČINSKE ZVEZE

V oktobru se je sestel izvršni odbor občinske zveze za telesno kulturo, ki je obravnaval športno dejavnost v naši dolini in sprejel nekaj smernic za bodoče delo. O teh smernicah bomo v Koroškem fužinarju napisali nekaj več, omeniti pa je potrebno, da bo ta forum osnovnošolski mladini posvečal v bodoče še večjo pozornost.

-ate-

ČEZ 90 TEKMOVALCEV

V počastitev dneva republike je bilo 30. novembra 1967 v veliki telovadnici v DTK na Ravnah občinsko prvenstvo v namiznem tenisu za posameznike in dvojice. Pohvaliti je treba Mežičane, ki so na to tekmovalje prišli v zelo lepem številu, grajati pa moramo Črnjane in Prevaljčane, ki se prvenstva niso udeležili.

Pohvale in diplome, ki jih je priskrbel občinska zveza za telesno kulturo, je najboljšim izročil predsednik občinske skupščine Jože Kert. Posebno nagrado za udeležbo na prvenstvu v obliki 100 žogic in

10 loparjev pa je dobila osnovna šola Prežihov Voranc Ravne na Koroškem.

Občinski prvaki za leto 1967 so postali: pri pionirkah in mladinkah **Petračeva**, pri članicah **Krajgerjeva**, pri pionirjih **Orešnik**, pri mladincih **Osojnik**, pri članicah A in B pa **Jamšek**.

Njim in vsem nastopajočim naše iskrene čestitke, prav tako pa tudi NTK Fužinar za dobro organizacijo prireditve.

-ate-

ROKOMET

Mnogo sindikalnih tekmovanj smo že imeli, rokometnega sindikalnega prvenstva železarne pa še ni bilo. Komisija za oddih in rekreacijo pri TO sindikata pa je na pobudo RK Fužinar sklenila organizirati rokometno prvenstvo sindikalnih podružnic. Organizacija tekmovanja je bila poverjena RK Fužinar.

Zaradi čimbolj izenačenih borb je bilo na seji komisije dogovorjeno, da lahko v posameznih ekipah igrajo tudi registrirani igralci.

Na osnovi razpisa so se prijavile 4 ekipe: OTKR in uprava, jeklarna, SMO in SEVO.

Borbe so bile izredno izenačene. Nobena ekipa ni ostala neporažena, pa tudi vsaka je okusila sladkost zmage. Pred pričetkom tekmovanja sta bila pretendenta za 1. mesto OTKR in uprava ter SEVO. V prvimenovani ekipi so nastopili rutinirani »stari« igralci Fužinarja z dirigentom Pavičem, pri SEVO pa mladi igralci Fužinarja pod taktirko Jamška. Da pa ne bi šlo vse po »programu«, sta poskrbeli ekipi jeklarne z najhitrejšim igralcem Škegrotom in SMO z rutiniranim in najboljšim strelcem tekmovanja inž. Romanom Habrom.

Zadnji dan tekmovanja je bil najbolj dramatičen, ko sta »padla« oba favorita: najprej OTKR proti SMO 9:10 in nato še SEVO proti jeklarni 5:6. S to zmago si je ekipa jeklarne nepričakovano priborila 2. mesto. S tem so bila tudi demantirana vsa prejšnja predvidevanja o neizenačenosti ekip, kar je lahko samo razveseljivo. Vse tekme so bile zelo borbene in v mejah športne igre.

Številni igralci pa so s svojo prisotnostjo dali vedeti, da je za taka tekmovanja tudi zanimanje, kar je obenem tudi obveznost za prihodnost. Vrstni red: 1. SEVO, 2. jeklarna, 3. OTKR, 4. SMO.

Vse tekme je vodil v zadovoljstvo vseh izkušeni sodnik Erik Ginter. Organizacija tekmovanja je bila vzorna.

Končan je jesenski del tekmovanja v vzhodni rokometni coni, kjer tekmuje tudi RK Fužinar. Lansko leto ob istem času je bilo naše moštvo na 1. mestu te lige, letos pa se bori za obstanek. Fužinar je po 9 kolih na 8. mestu s 5 osvojenimi točkami. Glede na dosedanje uspehe je ta plasma neuspeh, glede na sestavo moštva pa je več kot realen.

Spomladanski razpored tekmovanja daje slutiti, da bo dobra igra moštva poplačana tudi z večjo bero točk. Prvi pogoj pa je kontinuirna zimska vadba in prijateljske tekme pred pričetkom tekmovanja.

Za zaključek jesenske sezone sta se 4. novembra pomerili dve generaciji ra-

venskih rokometašev: mladi, ki sedaj tekmujejo in se od njih rezultati šele pričakujejo, in stari, ki so tekmovali od ustanovitve kluba in ki so tudi najbolj zaslužni za to, da se rokomet na Ravnah še danes igra. Igra je bila izredno dinamična in na koncu celo dramatična. Z najtesnejšim rezultatom 16:15 so zmagali mladi, predvsem zaradi boljše kondicije in uigranosti. Na tej tekmi so se od aktivnega igranja poslovili:

Avugst Nabernik: »Guca«, član kluba od 1954, s prek 250 odigranimi tekmami.

Vilijem Mori, član kluba od 1954, s prek 250 tekmami za RK Fužinar.

Jože Drevenšek, član kluba od 1955, s prek 200 tekmami.

Kokal Miloš, član kluba od 1954, s prek 150 tekmami.

Jože Štehar, član kluba od 1957, s 100 tekmami.

Ivan Kranjčan, član kluba od 1955, s prek 100 tekmami.

Klub se jim je za dolgoletno igranje odločil s spominskimi pokali.

Na Prevaljah je bilo 26. in 27. oktobra občinsko rokometno prvenstvo osnovnih šol za pionirje in pionirke. Tekmovanje je organiziral in vodil strokovni odbor za rokomet pri obč. ZTK. V kategoriji pionirjev je sodelovalo 6 ekip: Prevalje (2 ekipi), Ravne (2 ekipi), Mežica in Črna. V borbi za 3. in 4. mesto sta se pomerili OŠ Ravne II in OŠ Prevalje II. Zmagali so Ravenčani s tesnim rezultatom 3:2.

V težko pričakovani finalni tekmi sta se pomerili prvi ekipi Prevalj in Raven. Zaradi boljše uigranosti in taktike so zmagali učenci OŠ Ravne I z rezultatom 8:2.

Vse sodelujoče ekipe so dobile diplome. Tri prvoplasirane ekipe so dobile rokometne žoge, prva ekipa pa še pokal.

V kategoriji pionirk sta sodelovali le OŠ Prevalje (2 ekipi) in OŠ Ravne (2 ekipi). Odločilna borba za 1. in 2. mesto med OŠ Prevalje I in OŠ Ravne I je prinesla zmago slavje prevaljskim učenkam, ki so z rezultatom 4:1 kakor tudi s prikazano igro dale vedeti, da vztrajno delo tov. Kopušar-

jeve le ni zamen. Za osvojeno 1. mesto so dobile pokal in rokometno žogo, ostale ekipe pa diplome.

Glede na vadbene pogoje za ta šport (Mežica in Črna sploh nimata igrišča) sta bila odziv kakor tudi kvaliteta prikazanih iger presenetljiva. Najvažnejši zaključek pa je, da je zanimanje za to kolektivno igro in da je taka tekmovanja treba še organizirati. Najidealnejša rešitev bi bila organizirana šolska liga v obeh kategorijah, o čemer naj se razmišlja.

Na prihodnjih podobnih tekmovanjih bi morali pritegniti tudi pionirke iz Črne in Mežice, kajti sodelovanje bo koristilo vsem.

če

TAKŠNA TEKMOVANJA NAJ BODO MNOŽIČNA

Za počastitev dneva republike je bilo 26. novembra 1967 občinsko sindikalno prvenstvo v streljanju z zračno puško.

Z visoko razliko je zmagala železarna Ravne z 802 krogoma od 1000 možnih. Sledijo: Ljudski magazin Prevalje s 607. krogi, Rudnik Mežica s 574 krogi, Gimnazija Ravne s 565 krogi, LJO Prevalje s 442 krogi itd.

Med posamezniki so prvih 5 mest zasedli tekmovalci železarne Ravne. Od 200 možnih krogov so dosegli: Vinko Zatler 171 krogov, Evgen Korinšek 166 krogov, Ivan Franc 158 krogov, Štefan Štehar 154 krogov, Alojz Mori 153 krogov.

Prehodni pokal kot tudi ekipne nagrade in nagrade posameznikom je podelil predsednik občinskega sindikalnega sveta tov. Miha Ošlak. Čestital je tekmovalcem in poudaril, da je bilo tekmovanje zanimivo, da so posamezniki dosegli lepe rezultate, žal pa je bila udeležba zelo skromna glede na število povabljenih sindikalnih podružnic in še od udeležbenih niso bile vse ekipe kompletne. V prihodnje bo potrebno takšna tekmovanja boljše organizirati in naj bi dobila množičen pomen.

Inž. Vladimir Macur

Evropa. Z zemljepisnega stališča je Evropa polotok, z zgodovinskega je podružnica Azije.

Biografija žensk. Do 30. leta je kronologija, po 40. mitologija.

(Girandoux)

Dve generaciji rokometašev pred dvobojem

Foto: H. Gigerl

Starine so zmeraj počitek za oko

NOVEMBRA SO NASTOPILO DELOVNO RAZMERJE

Jurij Marjetič — SS, dipl. inž. Rajko Pirc — VS, Zinka Knap — VSS, Ivan F. — žen — KV, Edvard Sagernik — KV, Ivan Kos — KV, Boris Frankovič — PK, Ota Žerak — KV.

ODŠLI SO IZ PODJETJA

Dipl. inž. Bojan Celestina — VS, Jože Kričej — KV, Franc Senica — NK, Ivan Merkač — KV, Ivan Lužnik — KV, Ivan Kos — KV, Ivan Slanič — NK, Ivan Rek — NK, Jože Kurej — NK, Ivan Hauptman — PK, Jurij Hrzenjak — NK, Alojz Marzel — KV, Jože Hober — VK, Edvard Čuješ — PK.

DE SMITH IN TELEFON

De Smith je tiho pozvonil in zamrmral:
— Halo, centrala!

Potrpežljivo čakanje in nobenega odgovora.

— Halo, centrala! Nekoliko glasneje.

Nobenega odziva. — Še eno zvonjenje — daljše kot prvo.

— Halo, centrala!

De Smithov glas je dobil lahen prizvok ogorčenja. Še zmeraj tišina; v slušalki je zaškrpalo, ko je De Smithov vročični glas zadel v mikrofona.

— Halo, halo, halo! Tristo hudičev!

Nihče se ni oglasil in De Smith je divje zvonil petnajst minut.

— Kaj pa sploh mislite, da tako zvonite? je vprašal ženski glas.

— Mislim, da ne bom čakal tri ure, to mislim. Moj čas je dragocen.

— Niste čakali tri ure.

— Kaj pa! Dajte mi pet — ena — nič — tri!

— Šest — sedem — dve — ena.

— Kdo pa je kaj rekel o šest — sedem — dve — ena? Hočem pet — ena — nič — tri. Pet...

— Pet — ena — tri — tri.

— Nič, nič — tri!
— Tingelingeling!
— Halo!
— Halo! je odgovoril De Smith. — Je tam gospod Johnson?
— Trenutek prosim!

De Smith je čakal deset minut in zdelo se mu je, da čaka deset ur. Nazadnje zvonec in odgovor:

— Halo, tukaj!
— Halo, Johnson, slišite, pošljite mi...
— Koga želite?
— Johnsona. Kaj niste vi Johnson?
— Ne, jaz sem Thompson.
— Dajte mi Johnsona k telefonu.
— Pri nas ni nobenega Johnsona.
— Kaj, vi niste Brown, Jones & Robinson?

— Ne, mi smo Hngx & Tzwxson.
— Kdo?
— Lrptw & Xtwpson.
— Črkujte!
— Ha — bler — cl — stu — i — ...
— Katero številko imate?
— Pet — ena — tri — tri.
— Za božjo voljo!

De Smith je odvrnil slušalko in se zgrudil na stol. Ko si je spet opomogel, se je vrnil k telefonu.

— Halo, centrala!
— Halo, halo, halo. Povejte vseeno, kaj bi radi...

— Odložite! Centralo hočem!
— Pri nas ni nobenega Johnsona.
— Saj nisem rekel, da je! je zatulil De Smith. Odložite! Halo, centrala!
— Kdo pa ste sploh?

De Smith je zaplesal polko okrog telefona in potem divje vrtil zvonec.

— Halo, centrala, kje pa ste, za vraga?
— Nehajte se dreti! Thompson pri telefonu!

— Pojdite k zlomku, Thompson! Ne boste odložili? Nisem klical vas.

— Kaj niste? Ne govorite tako glasno, ne razumem vas.

— Saj je vseeno, saj je vse zakleto!

Naša upokojenca

Jožef Kričej, rojen 26. januarja 1912, v železarni od 10. februarja 1926 s posledki, nazadnje vratar pri VNS. Osebnopokojen 21. novembra 1967

Ivan Lužnik, rojen 18. oktobra 1912, v železarni od 1. maja 1942 kot topilec v topilnici. Os. upokojen 1. novembra 1967

— Pustite telefon!

De Smith je zasigal, odložil slušalko na vilice, se obesil nanjo z vso močjo in zvonil, dokler se ni baterija skoraj izrabila.

— Halo, centrala! je hripavo zašepetal.

Oči so mu izstopile iz jamic in življenje se mu je zazdelo puščava.

— Želite Gext & Pgwson?

— Ne, je zašepetal, želim centralo!

— Ha — ha — ha!

Ubogi De Smith! Odvedli so ga od telefona in ga spravili v norišnico. Tam se zabava z velikim starim gumbom. Neprestano ga tišči k ušesu in kliče skozi ventilator:

— Pet — ena — nič — tri!

(Iz: »Laugh and be merry«)

Tudi letos so v našem vrtcu proslavili prihod dobre jeseni. Pripravili so pisan spored, bilo je dosti petja in smeja. Vzgojiteljice so mnogo prispevale k tej, v vrtcu že tradicionalni prireditvi, pa tudi vreme je bilo zelo naklonjeno

